

Vergunningenkader Waterkeringen 2018

Datum : 8 maart 2019
Versie : 2.0.0 definitief
Behandeld in db: 10 april 2019
Registratienummer: 2019011576

Versiebeheer

In onderstaand overzicht wordt op hoofdlijnen aangegeven wanneer wijzigingen zijn aangebracht. Wijzigingen kunnen regelmatig volgen als gevolg van bijvoorbeeld organisatorische of wettelijke veranderingen. De wijziging krijgt een nummer mee dat uit drie delen bestaat.

1. Het eerste nummer wordt alleen veranderd als het document structureel wordt herzien.
2. Het tweede nummer betreft tussentijdse wijzigingen. Het gaat hierbij om aanvullingen of wijzigingen die ook aan het dagelijks bestuur ter vaststelling worden aangeboden.
3. Het derde nummer verwijst naar kleine regelmatige aanpassingen in de actualiteit van gegevens of kleine tekstuele aanpassingen.

Het vastgestelde Vergunningenkader staat op intranet en internet.

Versie-nummer	Beschrijving van de wijzigingen	Datum
1.0.0	Vastgesteld door het dagelijks bestuur op 25 april 2012	30-03-2012
1.1.0	Toevoegen hoofdstuk Werken in stormseizoen (besluit dagelijks bestuur 28 november 2017)	28/03/2017
2.0.0	Actualisatie vergunningenkader waterkeringen	

Actualisatie

De afdeling Waterkeringen is verantwoordelijk voor actualisatie en bijhouding van het vergunningenkader. Wijzigingen worden vastgesteld door het dagelijks bestuur.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Motivering	5
1.2	Doelstelling	5
1.3	Toepassing.....	5
2	Algemeen.....	6
2.1	Keur, watervergunning en algemene regels.....	6
2.2	Beoordelingskader en afweging medegebruik	7
2.3	Procedure vergunningverlening	9
2.4	Leges	9
2.5	Toezicht en handhaving.....	9
2.6	Nadeelcompensatie.....	10
2.7	Samenloop van bevoegdheden.....	10
2.8	Privaatrechtelijke aspecten watervergunning	10
3	Indeling waterkeringen	11
3.1	Primaire en regionale waterkeringen	11
3.2	Kust en Deltawateren	11
3.3	Zonering waterkeringen	12
3.4	Buitendijks gebied	12
4	Bouwen op en langs waterkeringen	13
4.1	Algemeen.....	13
4.1.1	ja, mits en nee, tenzij	13
4.2	Bouwen	13
4.2.1	Kustfundament: Besluit algemene regels ruimtelijke ordening.....	15
4.2.2	Bebouwingscontouren	15
4.3	Bouwen waterstaatswerk en beschermingszone A primaire waterkeringen	16
4.3.1	Beschermingszone A meerdijken	17
4.4	Strandbebouwing.....	17
4.4.1	Strandpaviljoens.....	21
4.4.2	Strandslaaphuisjes en strandcabines	23
4.4.3	Overige aan recreatie gerelateerde strandbebouwing	23
4.4.4	Verharding op strand	24
4.5	Dijkpaviljoens.....	24
4.6	Vergunningen voor tijdelijke bouwwerken	25
4.7	Windturbines.....	26
4.8	Bouwen in waterstaatswerk en beschermingszone A regionale waterkeringen.....	26
4.8.1	Bouwen in bebouwd gebied	27
4.8.2	Bouwen buiten bebouwd gebied.....	27
5	Beplanting.....	29
5.1	Primaire waterkeringen.....	29
5.2	Regionale waterkeringen	29
5.2.1	Historisch perspectief	29
5.2.2	Algemeen	30
5.3	Beleid voor regionale waterkeringen met bestaande beplanting	31
5.4	Beleid voor regionale waterkeringen zonder beplanting.....	31
6	Kabels en leidingen.....	32
6.1	Kabels	33
6.2	Leidingen en NEN	33
6.3	Drukloze leidingen	33
6.4	Lagedrukleidingen	33
6.5	Hogedrukleidingen	34
6.6	Horizontaal gestuurde boringen (HDD-boringen) en andere kruisingen	35

6.7	Mantelbuizen	35
6.8	Bodemenergie-systemen.....	35
6.9	Buitengebruik gestelde kabels en leidingen.....	36
7	Berijden overgangen, onderhoudswegen e.d.	37
7.1	Algemeen	37
7.2	Zakelijk gebruik	37
7.3	Particulier gebruik	38
7.4	Paarden	38
8	Schelpen, schelpdieren, zeewier en zeeas	39
8.1	Schelpen	39
8.2	Schelpdieren	39
8.3	Zeewier	40
8.4	Zeeas	40
8.5	Vaste vistuigen	40
9	Grasbeheer.....	42
9.1	Algemeen	42
9.2	Beweiden	42
9.3	Bemesten	43
10	Overige werken	44
10.1	Recreatieve voorzieningen	44
10.2	Ontgravingen en ophogingen.....	44
10.3	Trappen.....	45
10.4	Dijkstrandjes.....	45
10.5	Explosie gevaarlijke materiaal en inrichtingen.....	45
11	Werken in het stormseizoen	47

1 Inleiding

Met deze nota geeft waterschap Scheldestromen de regels aan voor het medegebruik van de bij het waterschap in beheer zijnde waterkeringen en de daarlangs liggende beschermingszones. De nota vormt daarmee het toetsingskader voor vergunningverlening voor activiteiten in de waterkeringszone op basis van de Waterwet en de “Keur watersysteem waterschap Scheldestromen 2012”.

1.1 Motivering

De primaire functie van waterkeringen is het beschermen van het achterliggende land tegen overstromingen. Vanuit een maatschappelijke wens wordt de waterkering ook gebruikt door andere functies (medegebruik). Dit medegebruik moet worden gereguleerd zodat de primaire functie daar niet onder te lijden heeft.

1.2 Doelstelling

Met de nota “Vergunningenkader Waterkeringen” maakt waterschap Scheldestromen transparant op welke manier het medegebruik van de waterkering wordt beoordeeld. Voor het waterschap staat de waterveiligheid voorop. Vanuit die randvoorwaarde wordt een belangenafweging gemaakt. Een basisvoorwaarde is dat het waterschap in het beheer en onderhoud van de waterkering niet wordt belemmerd door het medegebruik. Met beheer wordt bedoeld alle activiteiten die nodig zijn om de waterkeringen op het vereiste veiligheidsniveau te houden, nu en in de toekomst. Daaronder vallen niet alleen de benodigde veiligheidsbeoordeling en regelmatig terugkerende onderhoudswerkzaamheden en dijkversterkingen, maar ook zaken als inspectie en de bestrijding van schadelijk gedierte.

Initiatiefnemers en andere overheden kunnen op basis van deze nota zelf, tot op zekere hoogte, beoordelen of een initiatief voor een watervergunning van het waterschap in aanmerking komt. Elke aanvraag wordt individueel beoordeeld. Het vergunningenkader biedt dus geen absolute zekerheid over het verkrijgen van een watervergunning. In voorkomende situaties kan het waterschap gemotiveerd afwijken van dit vergunningenkader.

Bedacht moet worden dat behalve de watervergunning naast de watervergunning ook andere wettelijke kaders bestaan om te beoordelen of een activiteit wel of niet is toegestaan.

1.3 Toepassing

Deze nota is met name van toepassing in het proces van vergunningverlening. In de planvormingsfase van projecten en initiatieven is het van belang in een vroeg stadium kennis te nemen van de vergunningsmogelijkheden en om af te tasten hoe ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden aan waterkeringen zoveel mogelijk met elkaar kunnen worden gecombineerd.

In de legger waterkeringen, die te vinden is op de website van het waterschap, is te zien welke primaire en regionale waterkeringen bij het waterschap in beheer zijn.

2 Algemeen

Het waterschap heeft als functioneel bestuur een beperkte taak. Daartoe behoort de waterkeringszorg met als oogmerk het beschermen van het achterliggende land tegen overstroming. Bij de uitoefening van die taak dient het waterschap rekening te houden met andere betrokken belangen (bijv. natuur, landschap en recreatie), een zogenaamde “brede kijk”. Dit vraagt zorgvuldigheid bij het beoordelen van aanvragen. Bij het nemen van besluiten is het waterschap daartoe verplicht op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Artikel 3:4 Awb bepaalt dat de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen worden afgewogen, voor zover niet uit een wettelijk voorschrift of uit de aard van de uit te oefenen bevoegdheid een beperking voortvloeit. De voor één of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit mogen niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit gediende belangen.

2.1 Keur, watervergunning en algemene regels

De in de “Keur watersysteem waterschap Scheldestromen 2012” opgenomen verboden zijn absoluut. Maar het waterschap kan voor de in de Keur genoemde activiteiten een watervergunning verlenen of algemene regels vaststellen. Het kan namelijk voorkomen dat een activiteit, die in algemene zin nadelige invloed heeft op de waterkering, onder bepaalde omstandigheden die invloed niet heeft. In dat geval kan die dan toegestaan worden.

Bij iedere aanvraag van een watervergunning wordt bekeken of de (verboden) activiteit onder voorwaarden kan worden toegestaan. Hierbij wordt een afweging gemaakt tussen de belangen van de initiatiefnemer en de belangen die samenhangen met een goed en doelmatig waterkeringbeheer. In de vergunning worden voorschriften opgenomen om het waterkeringbeheer zeker te stellen.

Er zijn activiteiten die onder bepaalde voorwaarden altijd zijn toegestaan. Uit oogpunt van vermindering van administratieve belasting is het eenvoudiger om deze activiteiten via algemene regels toe te staan. Het waterschap hoeft dan niet voor elk individueel geval een vergunning op te stellen. Er dient wel te worden voldaan aan een aantal standaardvoorwaarden die in de algemene regel zijn genoemd.

Waterschap Scheldestromen heeft thans (bij het vaststellen van deze nota), op het gebied van het waterkeringbeheer, de hieronder genoemde algemene regels.

- Bebouwing regionale waterkeringen;
- Lagedrukleidingen en kabels in regionale waterkeringen;
- Strandhuisjes;
- Grondroeringen;
- Rijden met dieren op een waterstaatswerk;
- Vistuigen.

Uitbreiding van de algemene regels past in de filosofie van de in voorbereiding zijnde Omgevingswet die meer ruimte wil bieden voor initiatieven van burgers en bedrijven.

Wanneer er sprake is van werkzaamheden aan de waterkering door het waterschap zelf, zijn er twee mogelijkheden:

- het betreft werkzaamheden voor beheer en onderhoud; deze werkzaamheden zijn niet vergunningplichtig;
- er is sprake van het wijzigen van het waterstaatswerk, waarvoor een projectplan moet worden geschreven (artikel 5.4 Waterwet). Dit valt buiten deze nota.

2.2 Beoordelingskader en afweging medegebruik

In een vanuit het waterkeringbeheer ideale situatie hebben de waterkeringen alleen de functie om water te keren en staan op de dijk alleen objecten die daaraan dienstig zijn. Medegebruik van waterkeringen is echter maatschappelijk gezien onvermijdelijk en er zijn al veel niet-waterkerende objecten op waterkeringen aangebracht. Dat kan gaan om gebouwen, kabels en leidingen, bankjes, bomen etc. Daarnaast wordt de waterkering gebruikt bv voor beweiding en recreatieve activiteiten. Medegebruik is ondergeschikt aan het waterveiligheidsbelang.

Het waterschap beoordeelt aanvragen voor medegebruik op de volgende algemene criteria:

1. nut en noodzaak (belang) van de voorgenomen activiteit
2. waterkerend vermogen van de waterkering
3. toekomstige versterking van de waterkering
4. beheer en onderhoud van de waterkering.

Verderop in deze nota wordt nader ingegaan op een aantal veel voorkomende activiteiten. Als daarbij bijzondere beoordelingscriteria worden genoemd gaan die voor de hiergenoemde algemene criteria.

ad 1 nut en noodzaak

Nut en noodzaak (belang) moet door de aanvrager worden aangetoond. Dat belang moet opwegen tegen de (per definitie) nadelige invloed van de voorgenomen activiteit op het waterkeringsbelang. Onvoldoende nut en noodzaak (motivering van belangen) in relatie tot het waterkeringsbelang kan leiden tot een weigering van de vergunning.

Bij het bepalen of er sprake is van een voldoende zwaarwegend belang zijn de volgende aspecten van belang:

- a. Wat is de maatschappelijke functie/relevantie van de voorgenomen activiteit?
  - Is er sprake van een bovenlokaal belang?
  - Als het een niet-overheidsinitiatief betreft, ligt dan daaraan een wettelijke verplichting ten grondslag? In het geval van bijvoorbeeld een leidingbeheerder kan dit de wettelijke leveringsplicht voor een bepaald voorzieningengebied zijn.
- b. Zijn er andere ruimtelijke inpassingen mogelijk?
  - Bij een niet-waterkeringsgebonden activiteit moet worden gekeken welke alternatieve locaties en/of tracés mogelijk zijn om de activiteit ruimtelijk in te passen. In ieder geval moet daarbij een alternatief worden beschouwd waarbij de activiteit buiten de (zonering van de) waterkering plaatsvindt.
  - Door de aanvrager moet inzichtelijk worden gemaakt welke (maatschappelijke) kosten verbonden zijn aan de verschillende alternatieven. Het gaat daarbij niet alleen om de kosten van realisering maar ook van beheer en dat niet alleen voor de initiatiefnemer, maar ook voor het waterschap in het bijzonder als beheerder van de waterkering. Aangezien objecten aan het eind van hun gebruiks- c.q. levensduur uit waterkeringen dienen te worden verwijderd, zijn voor een goede vergelijking van alternatieven ook de verwijderingskosten relevant. Dus zowel de kosten in de aanlegfase, als de gebruiks- en verwijderingsfase zijn van belang.
- c. Is er sprake van LNC-waarden (Landschap, Natuur, Cultuurhistorie)?
  - Zijn er wettelijk aangewezen monumenten, natuurgebieden e.d. of cultuur-historische waarden in het geding?

Het waterschap maakt een afweging op basis van de aangeleverde informatie en de consequenties voor het waterkeringbeheer bij aanleg, gebruik en na beëindiging van het gebruik. Bij industriële bebouwing wordt in de afweging ook rekening gehouden met de economische belangen van de regio. De initiatiefnemer moet aantonen dat deze bebouwing niet op een andere plek gerealiseerd kan worden.

Het is niet mogelijk in algemene richtlijnen aan te geven met welk gewicht de diverse aspecten worden meegewogen. Dat kan per geval verschillen. Na beoordeling en afweging van alle aspecten kan het waterschap concluderen dat er een “zwaarwegend belang” is om medegebruik van de waterkering toe te laten.

ad 2 waterkerend vermogen van de waterkering

Het waterkerend vermogen van de waterkering mag niet nadelig beïnvloed worden. Indien dat ter beoordeling van het waterschap nodig is, moet de initiatiefnemer voor de relevante faalmechanismen aantonen dat dat niet het geval is. Voldaan moet worden aan de veiligheidsnorm zoals vastgelegd in Waterwet.

Voor de waterkeringen die sterker zijn dan de norm geldt het status quo beginsel, dat wil zeggen dat de sterkte van het betreffende dijktraject niet aangetast mag worden. Dat beginsel geldt ook voor de meerdijken (voormalige zeedijken) en voor de primaire waterkeringen die per 1 januari 2017 in de Waterwet niet meer zijn aangewezen als primaire waterkering en zijn afgewaardeerd tot regionale waterkering (de scheidingsdijk tussen Walcheren en Zuid-Beveland West en de dijken langs het Markiezaatsmeer (dijk Hogerwaardpolder en aansluitende dijk langs de Kreekraksluizen).

ad 3 versterking waterkering

Een initiatief mag een toekomstige versterking van de waterkering niet belemmeren of significant duurder maken. De economische waarde van bouwwerken in het waterstaatswerk en de beschermingszone A moet worden beperkt. Deze zones moeten in beginsel vrijgehouden worden van kapitaalintensieve investeringen met het oog op een onbelemmerde toekomstige versterking van de waterkering. Bij kapitaalintensieve watervergunningplichtige activiteiten moet gedacht worden aan nieuwe bebouwing en bouwwerken, het grootschalig uitbreiden van bestaande bebouwing en bouwwerken, grootschalige infrastructuur e.d. Initiatieven moeten sporen met geplande versterkingen zowel met betrekking tot de ruimtelijke inpassing als voor de uitvoering en constructie-eisen.

ad 4 beheer en onderhoud

Het aanbrengen en hebben van werken mag geen negatieve invloed hebben op het beheer en onderhoud van waterstaatswerken. Met beheer wordt bedoeld alle activiteiten die nodig zijn om de waterkering op het vereiste veiligheidsniveau te houden, nu en in de toekomst. Hieronder vallen bijvoorbeeld de veiligheidsbeoordeling, inspectie en bestrijding van schadelijk gedierte.

Het beheer en onderhoud moet op een doelmatige manier uitgevoerd kunnen worden. Er mag geen sprake zijn van onevenredige kosten voor beheer en onderhoud. De waterkering moet te allen tijde bereikbaar/toegankelijk zijn voor materieel dat gebruikt wordt bij het uitvoeren van beheer- en onderhoudstaken (maaieren, beweiden, herstelwerkzaamheden en inspectie). Voor inspectie moet in lengterichting op of langs de waterkeringen gereden kunnen worden.

Realisatie, beheer en onderhoud van voorzieningen/werken die in het kader van medegebruik gerealiseerd worden zijn in beginsel voor rekening van de vergunninghouder. Een aandachtspunt voor het waterschap is dat het (bestendig) beheer en onderhoud goed geregeld is. Voorkomen moet worden dat het waterschap op enig moment verantwoordelijk wordt voor beheer en onderhoud of het opruimen van niet-waterkerende objecten die door derden zijn gerealiseerd.

Negatieve gevolgen voor de waterkering kunnen wellicht gecompenseerd worden zodat de watervergunning toch verleend kan worden. Er zal dan bijvoorbeeld een vervangende waterkerende constructie moeten worden aangelegd of er zullen eisen aan de constructie en de uitvoering van de werkzaamheden worden gesteld. De kosten voor deze maatregelen zijn voor de veroorzaker (initiatiefnemer). De invloed van de compenserende maatregelen op kwaliteit, levensduur of toename van de kosten van beheer en onderhoud maken deel uit van de afweging.

Werkzaamheden in het kader van beheer en onderhoud ook ten behoeve van bestaand medegebruik zijn niet vergunningplichtig. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor het op diepte houden van havens door middel van onderhoudsbaggeren.

2.3 Procedure vergunningverlening

Het waterschap moet bij het beoordelen van een vergunningaanvraag zorgvuldig te werk gaan. Deels wordt die zorgvuldigheid gewaarborgd doordat het waterschap bij het nemen van besluiten verplicht is wettelijk vastgelegde procedures te volgen. De regels daarvoor zijn vastgelegd in de Algemene wet bestuursrecht. De Awb kent 2 voorbereidingsprocedures: de reguliere voorbereidingsprocedure (maximaal 8 weken) en de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (maximaal 26 weken). In de uniforme openbare voorbereidingsprocedure wordt eerst een ontwerp-besluit gepubliceerd.

Over het algemeen verloopt de vergunningverlening via de reguliere procedure, al dan niet met publicatie van de verleende watervergunning. De uniforme openbare procedure is van toepassing als dat bij wettelijk voorschrift of bij besluit van het dagelijks bestuur is bepaald. Voor de uniforme openbare procedure kan gekozen worden als niet voorhand duidelijk is of alle belangen zijn meegewogen die aan de orde kunnen zijn bij het verlenen van de watervergunning. Het gaat daarbij niet enkel om de waterstaatkundige-/waterkeringsbelangen maar ook om andere belangen waarmee bij de vergunningverlening rekening gehouden moet worden. Andere daarmee samenhangende overwegingen zijn de aard en omvang het project, aantal belanghebbenden, aantal (potentiele) bezwaarmakers, de mate van “maatschappelijke onrust” e.d.

2.4 Leges

Op grond van de “Legesverordening Scheldestromen” vraagt het waterschap een vergoeding (leges) voor het verlenen, wijzigen of weigeren van een vergunning. Afhankelijk van de uit te voeren activiteit kunnen deze kosten variëren. Bij bouwwerken is de hoogte van de leges afhankelijk van de bouwkosten.

2.5 Toezicht en handhaving

Het stellen van verboden en/of geboden en het verlenen van watervergunningen heeft alleen zin indien die voorschriften ook worden nageleefd. Daartoe houdt het waterschap toezicht. Medewerkers van het waterschap controleren of de in de keur opgenomen geboden en verboden, alsmede de in algemene regels of vergunningen opgenomen voorschriften worden nageleefd.

Bij een overtreding moet eerst worden gezien of de situatie gelegaliseerd kan worden door het alsnog aanvragen van een vergunning. Indien het waterschap van mening is dat de overtreding niet alsnog kan worden toegestaan en de overtreder is niet bereid de betreffende activiteit te staken heeft het waterschap een aantal middelen om in te grijpen. Welke vorm van

handhaving het waterschap zal gebruiken of welke combinatie van middelen hangt sterk af van de aard van de overtreding. Een uitgebreide weergave van bovenstaande procedures is aangegeven in de nota "Handhaving".

2.6 Nadeelcompensatie

Op grond van artikel 7.14 Waterwet kan een belanghebbende die onevenredige schade lijdt bij het rechtmatig uitoefenen van taken en bevoegdheden (waaronder het intrekken, wijzigen of verlenen van vergunningen) door het waterschap, een verzoek indienen tot het vergoeden van die schade. Dat betreft dan schade die redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven of die niet anderszins is verzekerd. Een verzoek tot schadevergoeding moet een motivering en onderbouwing van de hoogte van het schadebedrag bevatten. Nadere regels over de inhoud, het indienen en motiveren van zo'n verzoek, is te vinden in de Verordening nadeelcompensatie waterschap Scheldestromen.

2.7 Samenloop van bevoegdheden

Samenloop van bevoegdheden doet zich voor bij overlappende beheergebieden van Rijkswaterstaat en het waterschap. Beide bestuursorganen zijn dan bevoegd gezag tot het verlenen van een watervergunning voor een bepaalde activiteit. Bij samenloop verleent één bestuursorgaan één integrale watervergunning.

Rijkswaterstaat en het waterschap hebben afgesproken dat per geval van samenloop wordt bekeken of Rijkswaterstaat dan wel het waterschap de bevoegd gezag taken op zich neemt. In de afweging wordt betrokken waar het zwaartepunt van de beïnvloeding van de betrokken waterbelangen ligt en waar de benodigde deskundigheid aanwezig is.

2.8 Privaatrechtelijke aspecten watervergunning

Het is mogelijk dat hetgeen wordt vergund inbreuk maakt op een zakelijk recht van een ander dan de aanvrager. In dat geval is naast de vergunning ook privaatrechtelijke toestemming noodzakelijk van die zakelijk gerechtigde. Wanneer dat het waterschap is, wordt dit tegelijk met de vergunningaanvraag beoordeeld. Indien een derde zakelijk gerechtigde is, moet de vergunninghouder zelf de privaatrechtelijke toestemming verzorgen. Dit kan ertoe leiden dat voor een activiteit weliswaar een vergunning kan worden verleend maar dat de activiteit toch niet uitgevoerd kan worden omdat de privaatrechtelijke toestemming ontbreekt.

Wanneer een werk wordt gerealiseerd op gronden of objecten die eigendom zijn van het waterschap en daar duurzaam mee verenigd is, dan wordt het waterschap daar in beginsel eigenaar van (zgn. verticale natrekking). Verticale natrekking komt bijvoorbeeld ter sprake bij het plaatsen van een bank op een dijk die eigendom is van het waterschap. Voorkomen moet worden dat het waterschap aansprakelijk wordt voor beheer en onderhoud van het werk.

3 Indeling waterkeringen

3.1 Primaire en regionale waterkeringen

Het stelsel van waterkeringen bestaat uit primaire waterkeringen en regionale waterkeringen. Primaire waterkeringen zijn aangewezen in de Waterwet en bieden bescherming tegen overstroming door buitenwater.

Regionale waterkeringen zijn aangewezen in de Omgevingsverordening van de provincie Zeeland en zijn de waterstaatkundig van belang zijnde waterkeringen anders dan primaire waterkeringen. Er zijn droge en natte regionale waterkeringen. Droge regionale keringen keren onder normale omstandigheden geen water. Natte regionale keringen zoals kanaaldijken doen dat wel.

Binnendijken die niet onder het stelsel van regionale waterkeringen vallen, hebben geen waterstaatkundig belang. De keur is niet op deze dijken van toepassing.

De gevolgen van werken en werkzaamheden kunnen per categorie waterkering verschillen. Daar waar nodig is in het vergunningenkader onderscheid gemaakt.

In de onderstaande tabel is aangegeven welke waterkeringen bij Rijkswaterstaat en bij het waterschap in beheer zijn. De waterkeringen van het waterschap zijn aangegeven op de website van het waterschap.

Tabel 1. Overzicht beheer waterkeringen

Primaire waterkeringen		Regionale waterkeringen	
Rijkswaterstaat	Waterschap	Waterschap	Rijkswaterstaat
Brouwersdam Grevelingendam Philipsdam Oesterdam Veerse Dam Zandkreekdam Oosterscheldekering dijk tussen Bathse Spuikanaal en Ant- werps Kanaalpand	waterkeringen langs Noordzee, Oosterschelde, Westerschelde, Kanaal door Zuid-Beveland en de (meer-)dijken langs Grevelingenmeer en Volkerak-Zoommeer (bovengenoemde dijken inclusief eventuele inlaagdijken en inlagen)	alle droge en natte regionale keringen uitgezonderd de dijken genoemd in de kolom Rijkswaterstaat o.a. Kanaal door Walcheren (inclusief Scheldekwardier Vlissingen), Kanaal Goese Sas, kanaaldijken achter keersluizen van Zierikzee en Stavenisse), scheidingsdijk tussen Walcheren en Zuid-Beveland en Veerse Meer dijken	Kanaal Terneuzen-Gent inclusie kanteldijken tunnel; dijk langs het Antwerps Kanaalpand

De sluizen bij Terneuzen en Hansweert zijn in beheer bij Rijkswaterstaat. De sluizen in het Kanaal door Walcheren zijn in beheer bij de provincie.

3.2 Kust en Deltawateren

Onderscheid wordt gemaakt tussen de kust waar de waterkering vooral uit duinen bestaat en de Deltawateren waar de waterkering gevormd wordt door dijken. Duinen en dijken functioneren verschillend als waterkering en hebben een eigen “waterkeringstechnische” benadering.

Voor de kustzone is het kustfundament vastgesteld. Dit is de ruimtelijke begrenzing van de kust als één dynamisch systeem. De zeewaartse grens bestaat uit de doorgaande NAP-20m lijn.

Aan de landzijde omvat de begrenzing alle duingebieden én alle daarop gelegen harde zeeweringen. De landwaartse grens valt bij smalle duinen en dijken samen met de grens van de waterkering, uitgebreid met de ruimtereservering voor tweehonderd jaar zeespiegelstijging. Daar waar de duinen breder zijn dan de waterkering omvat deze het gehele duingebied. De landwaartse grens van het kustfundament is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro).

3.3 Zonering waterkeringen

In de keur zijn zones genoemd waarin de waterkering is onderverdeeld. De zonebenaming voor duinen en dijken is hetzelfde. Het waterstaatswerk vormt de feitelijke waterkering. Aan weerszijden van het waterstaatswerk ligt een beschermingszone A. De beschermingszone A staat garant voor de stabiliteit van het waterstaatswerk. Tevens is in deze zone de ruimte gereserveerd waarbinnen de verzwaaring moet worden aangebracht die nodig is om de zeespiegelstijging over een periode van 200 jaar op te vangen (het profiel van vrije ruimte) volgens het meest ongunstige scenario. Langs de beschermingszone A ligt, aan weerszijden van de waterkering een beschermingszone B. De beschermingszone B is bedoeld om nader in de keur genoemde activiteiten die potentieel grote gevaren voor de waterkering in zich bergen ook op grotere afstand van de waterkering te kunnen reguleren. De zones zijn vastgelegd in de legger waterkeringen.

Bij overlapping van zones (bv daar waar een regionale kering aantakt op een primaire kering) geldt bij vergunningverlening het zwaarste regime.

3.4 Buitendijks gebied

In buitendijks gebied gelden, anders dan in binnendijks gebied, geen wettelijke normen voor de waterveiligheid. Het waterschap heeft geen wettelijke taak voor de waterveiligheid buitendijks. Bewoners en gebruikers van buitendijkse gebieden dragen zelf het risico. De gemeenten beoordelen de veiligheidssituatie en de noodzaak van aanvullende maatregelen. Zij informeren bewoners en gebruikers over de veiligheid en de risico's. Dit geldt ook voor het strand.

Buitendijkse initiatieven kunnen wel van invloed zijn op de waterkering bijvoorbeeld omdat gebouwd wordt in de beschermingszone of verbindingen moeten worden gelegd met binnendijkse infrastructuur (nutsvoorzieningen, ontsluiting).

Wat betreft de ontsluiting van buitendijkse gebieden is van belang dat nieuwe coupures ongewenst zijn, met name uit beheersmatig oogpunt. Bij nieuwe ontsluitingsroutes dienen andere oplossingen te worden gekozen. Overigens zijn ook in regionale waterkeringen nieuwe coupures ongewenst. Het is van belang dat dit aspect meegenomen wordt in de beoordeling van het initiatief.

Bebouwing in buitendijks gebied kan bij hoge buitenwaterstanden worden blootgesteld aan golfbelasting. Het waterschap kan adviseren over de hydraulische belasting die optreedt.

4 Bouwen op en langs waterkeringen

Op basis van de keur is voor bouwen in het waterstaatswerk en in de beschermingszone A een watervergunning vereist. In dit hoofdstuk is aangegeven hoe het waterschap daarmee omgaat. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen primaire waterkeringen en regionale waterkeringen, binnen en buiten het kustfundament, binnen en buiten bebouwingscontouren, het waterstaatswerk en de beschermingszone A en verschillende wijzen van bouwen.

Eerst wordt ingegaan op begrippen als bouwen, kustfundament en bebouwingscontour. Daarna wordt voor de verschillende waterkeringen aangegeven wat wordt toegestaan in het waterstaatswerk en de beschermingszone A. Voor bouwen in de beschermingszone B hoeft, uit oogpunt van waterkeringbeheer, geen watervergunning aangevraagd te worden.

4.1 Algemeen

Bouwen op of langs een waterkering is in beginsel ongewenst omdat dat een negatieve invloed heeft op de waterveiligheid. Het vergroot de kans op piping (kwelwater dat onder de dijk doorkomt en zand uitspoelt), instabiliteit en erosie. Bouwen is tevens nadelig voor de mogelijkheid van een onbelemmerde versterking en/of onbelemmerd beheer en onderhoud van de waterkering. De aanwezigheid van de bebouwing leidt er veelal toe dat bij een verzwarende maatwerk moet worden toegepast of gebouwen moeten worden verwijderd. Ook wat betreft beheer en onderhoud kan maatwerk nodig zijn. Een en ander kan voor het waterschap (hoge) extra kosten met zich meebrengen. De waterkeringsbelangen wegen in beginsel zwaarder dan het belang van de (toekomstige) eigenaar/gebruiker van een bouwwerk.

4.1.1 ja, mits en nee, tenzij

Voor bouwen op de waterkering geldt de “ja, mits” of de “nee, tenzij”-benadering.

De “ja, mits”-benadering houdt in dat bouwen is toegestaan mits het waterkerend vermogen van de waterkering niet wordt aangetast. Over het algemeen kan dat met technische voorwaarden worden bewerkstelligd.

De “nee, tenzij”-benadering houdt in dat bouwen niet is toegestaan. Hiervan wordt slechts afgeweken als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- er moet sprake zijn van een van zwaarwegende belang zijnde voorzieningen van openbaar nut;
- het bouwwerk moet functioneel gebonden zijn aan de waterkering. Van locatiegebondenheid is sprake als de functie niet op een andere plaats, buiten de waterkeringszone kan worden uitgeoefend;
- het waterkerend vermogen van de waterkering mag niet worden aangetast.

Voorts geldt dat de omvang van de nieuwbouw beperkt moet blijven tot hetgeen de te vervullen functie minimaal vraagt. De bewijslast ligt bij de aanvrager.

4.2 Bouwen

Het vergunningenkader onderscheidt de hieronder genoemde wijzen van bouwen.

- **Nieuwbouw:** het plaatsen van een nieuw bouwwerk óf het uitbreiden van een bestaand bouwwerk zodanig dat het grondoppervlak of volume van het bestaande bouwwerk toeneemt met meer dan 20% ten opzichte van de situatie op 30 december 2011.

- **Verbouw:** het wijzigen van een bestaand bouwwerk zonder aanpassing van het grondoppervlak, het volume van het bouwwerk of de fundering. De aanpassing vindt volledig plaats binnen het grond- oppervlak en het volume van het bestaande bouwwerk.
- **Bijbouw:** het uitbreiden van bebouwing op een perceel zodanig dat grondoppervlak of volume toeneemt met maximaal 20% ten opzichte van de situatie op 30 december 2011.
- **Herbouw:** het bouwen van een bouwwerk met maximaal 20% uitbreiding qua grondoppervlak of volume ten opzichte van de situatie op 30 december 2011 op hetzelfde perceel als het te verwijderen bouwwerk.

Bij bijbouwen kan het gaan om het uitbreiden van een bestaand gebouw of het plaatsen van een los staand nieuw gebouw.

Als het perceel waarop gebouwd wordt binnen verschillende waterkeringszones ligt, is het uitgangspunt dat de bouw zoveel mogelijk gerealiseerd wordt in de zone met voor bouwen het minst zware vergunningenregiem.

Bij het toepassen van de uitbreidingsnorm voor het grondoppervlak wordt uitgegaan van de grootste uitbreiding van het bestaande pand. Dat wil zeggen dat de grootste uitbreiding in beschouwing wordt genomen en niet bijvoorbeeld de uitbreiding op maaiveldhoogte indien die kleiner is dan de uitbreiding van de eerste verdieping. Voor de berekening wordt uitgegaan van de buitenmaten.

Overhangende daken of uitstekende open balkons worden daarbij niet meegerekend. De uitbreiding wordt berekend over dat gedeelte van een bouwwerk dat zich binnen het waterstaatswerk en/of beschermingszone A bevindt.

Voor bestaande bebouwing op het waterstaatswerk is door het waterschap in het verleden vergunning verleend of wordt een dergelijke vergunning geacht te zijn verleend op grond van de keur. Verwijdering van de gebouwen zou, naast allerlei maatschappelijke problemen, leiden tot een grote financiële belasting voor het waterschap. Een dergelijke verwijdering is dan ook niet aan de orde. Wel voert het waterschap een uitsterf beleid. Dit houdt in dat als het waterschap in het kader van de uitvoering van versterkingswerken gebouwen verwijdert er in beginsel geen vergunning verleent wordt voor nieuwbouw/herbouw op dezelfde plaats. Vergeving van een bestaand bouwwerk door een geheel nieuwe constructie wordt in beginsel toegestaan indien er nog geen concreet zicht is op de uitvoering van noodzakelijke verbeteringsplannen van de betreffende waterkering.

Omdat het waterschap in het verleden vergunning heeft verleend voor bestaande gebouwen, staat het ook toe dat het gebouw op een normale manier gebruikt kan worden. Daartoe is het soms nodig of wenselijk beperkte veranderingen aan het gebouw aan te brengen om het te laten voldoen aan de eisen van de tijd. Wordt dit niet toegestaan dan verliest de in het verleden verleende vergunning als het ware feitelijk zijn betekenis. Voor uitbreiding van beperkte omvang zal het waterschap dan ook in het algemeen vergunning verlenen. De maximale uitbreidingsmogelijkheid voor het grondoppervlak en van het volume van bestaande bebouwing is 20%. Een uitzondering daarop is als het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening een uitbreiding van het grondoppervlak van 10% toestaat. In dat geval is de uitbreidingsmogelijkheid die het waterschap biedt ook 10%. (zie § 4.2.1 Kustfundament). Er is dan sprake van nieuwbouw als het grondoppervlak toeneemt met meer dan 10% (en het volume met meer dan 20%).

Meerdere aanpassingen zijn mogelijk zolang de gesommeerde aanpassingen de norm ten opzichte van de peildatum (30 december 2011) niet overschrijden.

Aan de uitbreiding van bestaande bebouwing kunnen wel voorwaarden gesteld worden ter bescherming van het waterkeringsbelang.

Voor verbouw hoeft geen watervergunning aangevraagd te worden.

4.2.1 Kustfundament: Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het Besluit algemene regels voor de ruimtelijke ordening 2011, (een Algemene Maatregel van Bestuur, hierna Barro) geeft regels voor het bouwen in het kustfundament. Het Barro voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid. Het bevat regels die de beleidsruimte van provincie en gemeente ten aanzien van de inhoud van ruimtelijke plannen inperken, daar waar nationale belangen dat noodzakelijk maken. Die regels gelden niet voor waterveiligheidsbelangen die het waterschap behartigt.

Het Barro bepaalt dat een bestemmingsplan ten opzichte van het daaraan voorafgaande geldende bestemmingsplan geen nieuwe bebouwing mogelijk maakt. Wel toegestaan is verbouw of herbouw van een bouwwerk met een eenmalige uitbreiding van maximaal 10% van het grondoppervlak vanaf de datum van inwerkingtreding van het Barro (30 december 2011). Deze beperkingen gelden in het kustfundament buiten stedelijk gebied. Binnen stedelijk gebied is volgens het Barro nieuwbouw wel toegestaan en geldt geen beperking voor het uitbreiden van bestaande bebouwing. Stedelijk gebied wordt in het Barro als volgt gedefinieerd: bij bestemmingsplan toegelaten stedenbouwkundig samenstel van bebouwing ten behoeve van wonen, dienstverlening, bedrijvigheid detailhandel en horeca alsmede de daarbij behorende openbare of sociaal-culturele voorzieningen en infrastructuur met uitzondering van stedelijk groen aan de rand van dat samenstel en met uitzondering van lineaire bebouwing langs wegen, waterkeringen of dijken.

Zoals in § 4.2 is aangegeven sluit het waterschap aan bij het Barro voor wat betreft de uitbreidingsmogelijkheden van het grondoppervlak van bestaande bebouwing.

4.2.2 Bebouwingscontouren

Voor bouwen in de waterkeringszone wordt onderscheid gemaakt tussen bebouwd gebied (kernen, bedrijventerreinen, vakantieparken e.d.) en onbebouwd gebied. Terughoudendheid wordt betracht wat betreft het toestaan van nieuwe bebouwing en uitbreiding van bestaande bebouwing buiten bebouwd gebied. Dit om een ongestoorde versterking van de waterkering te waarborgen.

Het waterschap heeft in bebouwd gebied rond de aaneengesloten bebouwing zogenaamde bebouwingscontouren gelegd. Een bebouwingscontour is gebied binnen het waterstaatswerk of de beschermingszone A van een waterkering waarbinnen gebouwd mag worden mits het waterkerend vermogen van de waterkering niet wordt aangetast. Daarbij wordt er van uitgegaan dat binnen die bebouwingscontouren de extra nadelen van nieuwbouw en uitbreiding van bestaande bebouwing relatief gering zijn omdat er toch al veel bebouwing staat. Voor bouwen binnen de bebouwingscontouren geldt het ja, mits regiem en daarbuiten het nee, tenzij regiem. De bebouwingscontouren zijn thans vastgelegd in het besluit van het dagelijks bestuur van het waterschap d.d. 18 september 2013 nr 2013021796.

Het is niet de bedoeling dat de contouren de ontwikkeling van steden en dorpen frustreert en resulteert in een maatschappelijk ongewenste beperking van de kwalitatieve ontwikkeling van stads- en dorpskernen. Als daar sprake van is kan het waterschap overwegen om van de contour af te wijken of de contour aan te passen. Dat geldt ook als er sprake is van maatwerk bij nieuwe ontwikkelingen, waarbij strikte toepassing van de geldende contour niet in verhouding staat tot het belang dat is gemoeid bij de nieuwe ontwikkeling.

Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het uitbreiden van bestaande bebouwing met 20% zoals volgens het vergunningenkader is toegestaan. Als de contour strak rond de bestaande bebouwing ligt, is uitbreiding van de bebouwing niet mogelijk zonder de contour te overschrijden.

Voorts is er het maatwerk zoals bedoeld in de Zeeuwse Kustvisie. Daarin is vastgelegd dat bouwiniciatieven in de waterkeringszone binnen bebouwd gebied (begrenzing daarvan is weer-gegeven op de kaarten van de regiovisies van de Kustvisie) van de Zeeuwse badplaatsen (Rennesse, Burgh-Haamstede, Vrouwenpolder, Oostkapelle, Domburg, Westkapelle, Zoutelande, Vlissingen, Breskens en Cadzand-Bad) getoetst worden aan het waterveiligheidsbeleid waarbij een integrale afweging plaats vindt tussen waterveiligheid enerzijds en de beoogde ruimtelijke ontwikkeling anderzijds. Daarbij moet, aldus de kustvisie, oog zijn voor het leveren van maatwerk bij de toepassing van de regelgeving. Dat uitgangspunt geldt dus ook buiten de bebouwingscontouren die het waterschap heeft gelegd in de waterkeringszone van genoemde badplaatsen. Het waterschap kan voor dergelijke maatwerk-initiatieven de bebouwingscontour aanpassen of daarvan afwijken.

Maatwerk betreft niet het leggen van een nieuwe contour voor een “solitaire” ontwikkeling buiten bebouwd gebied.

Een verzoek tot wijziging van de contour voor een ruimtelijke ontwikkeling/initiatief kan worden gedaan door de gemeente. Het verzoek dient vergezeld te gaan van een onderbouwing waarin wordt ingegaan op nut en noodzaak van de ingreep, consequenties voor de waterveiligheid nu en in de toekomst (200 jaar) en voor het beheer en onderhoud van de waterkering.

4.3 Bouwen waterstaatswerk en beschermingszone A primaire waterkeringen

Voor nieuwbouw in het waterstaatswerk (dijk of duin) en in de beschermingszone A wordt geen vergunning verleend. Een uitzondering geldt voor:

1. (delen van) een waterkering waarbij er in het ontwerp en constructie rekening mee gehouden is dat er op gebouwd wordt. Daarbij valt te denken aan boulevards, kades, loswallen of daarmee vergelijkbare constructies, buitendijkse bedrijventerreinen, havenplateaus e.d. Ook in die gevallen waarbij de havenfunctie is vervallen of gewijzigd van beroepshaven tot recreatiehaven of alleen nog in stand wordt gehouden als cultureel erfgoed, kan op de bijbehorende havenplateaus worden gebouwd indien de ruimte daarvoor aanwezig is. Op deze locaties is nieuwbouw in beginsel mogelijk (“ja, mits”). Aan permanente bebouwing en andere bouwwerken op deze locaties stelt het waterschap in ieder geval de voorwaarde dat nieuwe bebouwing minimaal 5m uit de teen van de dijk staat. Uitgangspunt daarbij is dat er binnen 50 jaar geen dijkversterking hoeft plaats te vinden. Als er wel een dijkversterking wordt voorzien, zal de in acht te nemen afstand nader bepaald worden, rekening houdend met de ruimte die de dijkversterking vergt. Per geval zal aan de hand van de specifieke omstandigheden (waaronder constructie van de waterkering en de constructie en functie van het bouwwerk) moeten worden bezien welke andere voorwaarden moeten worden gesteld.
2. bebouwingscontouren. Voor nieuwbouw geldt binnen bebouwingscontouren het “ja, mits”-principe en bestaande bebouwing mag uitbreiden met meer dan 20%. Bij het bouwen binnen een contour moet langs de (teen van de) waterkering een vrije strook van tenminste 5m worden aangehouden danwel de rooilijn van de bestaande omliggende bebouwing. Voorts moeten bouwwerken dusdanig ingepast en geconstrueerd worden dat dijkverzwaring voor de komende 200 jaar mogelijk blijft.

Aanbouw, bijbouw of herbouw worden in beginsel -onder voorwaarden- toegestaan, zeker indien dit noodzakelijk is voor het normale gebruik van het bouwwerk overeenkomstig de bestemming. Voor verbouw hoeft geen watervergunning aangevraagd te worden.

Aan een watervergunning kan de voorwaarde worden verbonden dat het bouwwerk in de toekomst op kosten van de vergunninghouder wordt verwijderd of aangepast als dat voor de verhoging of versterking van de waterkering noodzakelijk is.

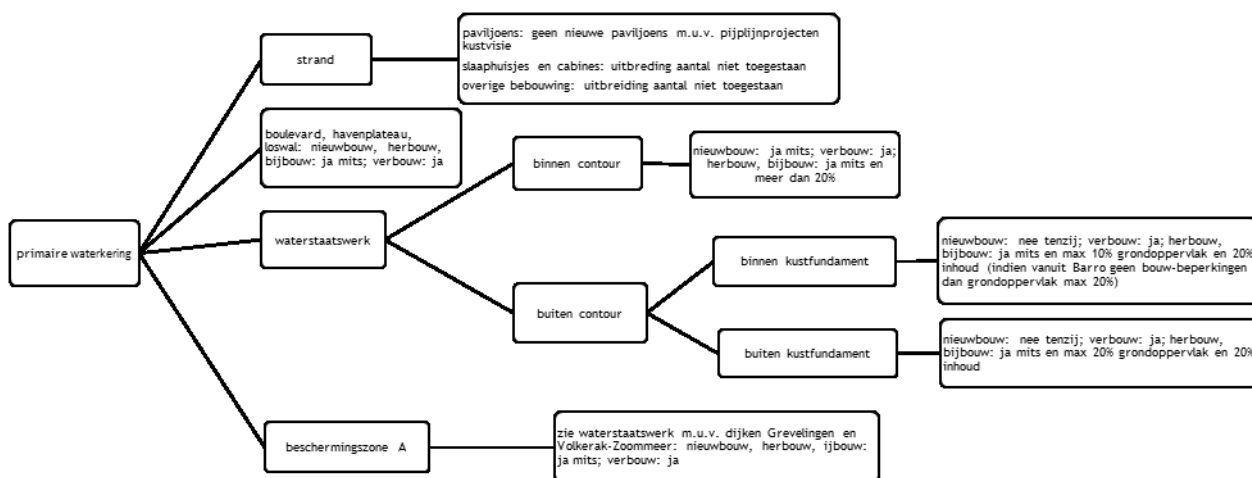

Indien duidelijk is dat een dijkverzwaring moet worden uitgevoerd en het nieuwe of het aan te passen bouwwerk daaraan in de weg staat, wordt geen vergunning verleend. Dat bouwwerk zou dan binnen enkele jaren verwijderd moet worden of noodzaken tot maatwerk bij de versterking. Verbouwingen kunnen in beginsel wel worden toegestaan, al zal de aanvrager nadrukkelijk moeten worden gewezen op het feit dat het bouwwerk binnen enkele jaren moet worden afgebroken.

Gebouwen die buiten de beschermingszone A staan mogen uitbreiden tot binnen de beschermingszone A (de totale uitbreiding mag niet groter zijn dan het vergunningenkader toestaat).

4.3.1 Beschermingszone A meerdijken

Het waterschap gaat er van uit dat de dijken langs het Grevelingenmeer en het Volkerak-Zoommeer (voormalige waterkeringen categorie C) niet meer versterkt hoeven te worden. Deze dijken zijn namelijk versterkt in het kader van de Deltawerken, vóór de aanleg van de voorliggende Deltadammen. Een ruimtereservering voor een toekomstige versterking is dan ook niet nodig. In de beschermingszone A kan worden volstaan met het toetsen van de gevolgen van het bouwen voor (1) het waterkerend vermogen en de stabiliteit van de dijk en voor (2) het beheer en onderhoud van de dijk. Om beheer- en onderhoudswerkzaamheden uit te kunnen voeren moet langs de (teen van de) dijk in beginsel een 5m brede strook vrijgehouden worden.

4.4 Strandbebouwing

Strandbebouwing is een aparte categorie bebouwing waarvoor het hierboven genoemde bebouwingsbeleid niet van toepassing is.

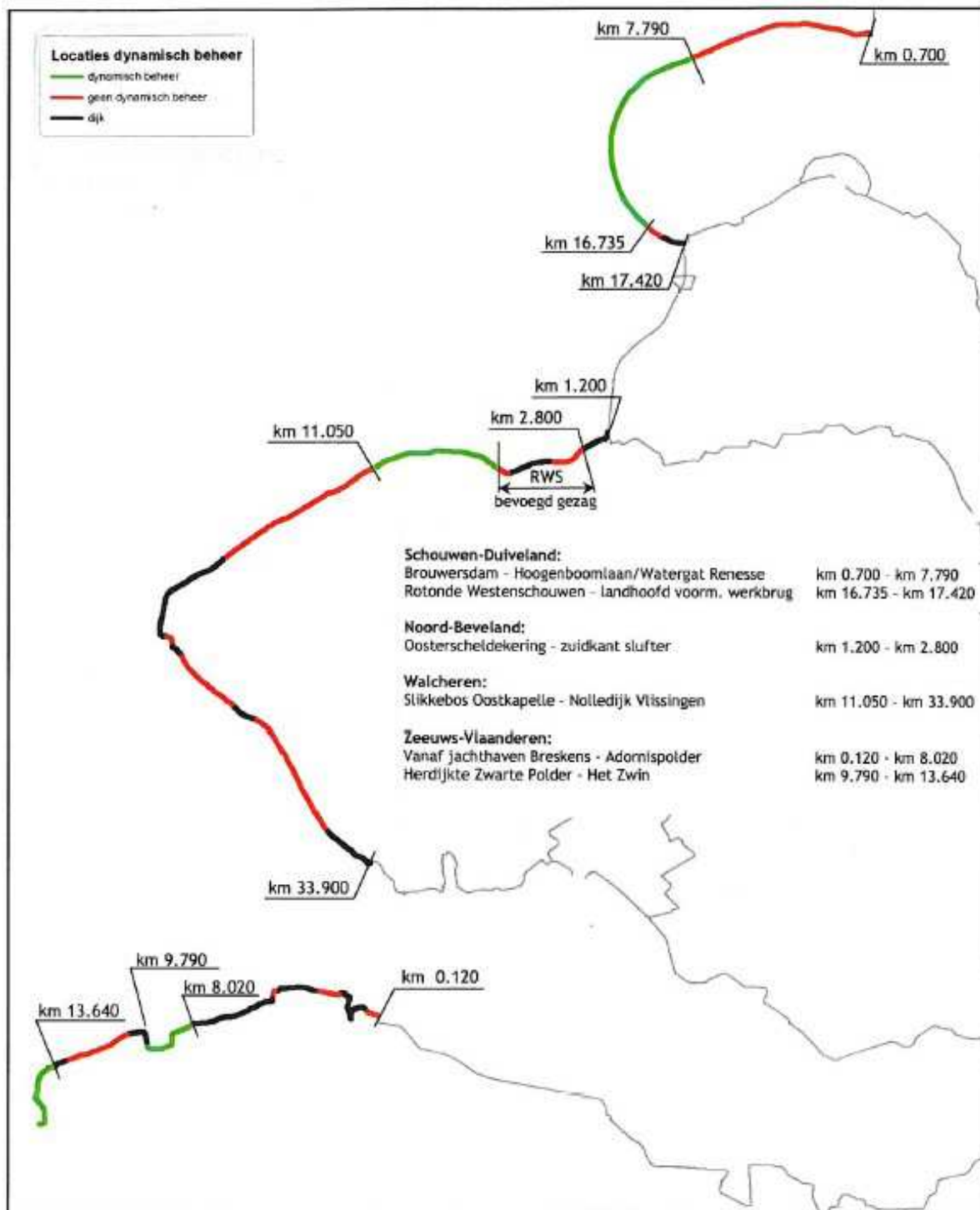
Op het strand wordt in beginsel enkel bebouwing toegestaan die een relatie heeft met de dag-recreatie op het strand. Het waterschap onderscheidt drie soorten recreatieve strandbebouwing: strandpaviljoens, strandhuisjes (strandslaaphuisjes en strandcabines) en overige bouwwerken (strandwachtposten, toiletunits etc.)

Voor het toestaan (plaats en termijn) van strandbebouwing wordt onderscheid gemaakt tussen soorten strandbebouwing, harde keringen (dijken, boulevards etc.) en zachte keringen (duinen) en dynamisch en niet-dynamisch beheerde kustvakken.

Dynamisch en niet-dynamisch beheer

De kust kent gebieden die dynamisch beheerd en gebieden die niet-dynamisch beheerd worden. Bij dynamisch kustbeheer hebben zee en wind de ruimte om zand te verplaatsen. Daardoor kan het kustfundament (en dan met name de zeereep en het achterliggende duingebied) meegroeien met de stijgende zeespiegel. Tevens ontstaat een natuurlijker kustlandschap met een grotere diversiteit aan habitats, flora en fauna. Dynamisch kustbeheer draagt daardoor bij aan duurzame waterveiligheid en aan een veerkrachtiger natuur.

De dynamisch beheerde kustvakken zijn met name de brede duingebieden waar een toekomstige versterking over een perioden 200 jaar binnen het bestaande profiel kan worden opgevangen. Daar kan verstuiwing en natuurlijke verplaatsing van de duinvoet toegestaan worden zonder dat de waterveiligheid in gevaar komt. De dynamisch en niet-dynamisch beheerde kustvakken zijn hieronder aangegeven.

Figuur: overzicht dynamisch en niet-dynamisch beheerde kustvakken

Strandbebouwing is van invloed op dynamische processen in de kustzone. Daarom wordt in dynamisch gebied anders omgegaan met strandbebouwing dan in niet-dynamisch gebied.

Invloed strandbebouwing op dynamiek

Strandbebouwing heeft een negatief effect op de doorstuiving van zand naar de achterliggende duinen. Voorts kan strandbebouwing het afslagproces beïnvloeden.

Om de dynamische processen zo veel mogelijk ongestoord te laten plaatsvinden, ook binnen niet-dynamisch beheerd gebied, is het belangrijk dat de strandbebouwing zeewaarts van de duinvoet staat, niet-permanent van karakter is en dat deze, indien nodig, verplaatst kan wor-

den. Ook worden eisen gesteld aan de omvang, funderingswijze, vloerhoogte, onderlinge afstand en constructie.

De invloed van strandbebouwing op duinafslag is met name afhankelijk van de positie van de bebouwing ten opzichte van de duinvoet. Lokaal, vooral aan weerszijden van de bebouwing kan meer afslag optreden. Ook een rol speelt of de bebouwing in delen uiteen valt. De Beleidslijn Kust stelt dat bebouwing op het strand die onder stormomstandigheden in delen uiteenvalt, geen invloed heeft op de veiligheid tegen overstromen.

Strandbebouwing heeft een negatieve invloed op de instuiving van zand naar de duinen. Die instuiving is belangrijk voor de waterveiligheid op lange termijn (meegroeien met de zeespiegelstijging) en voor de natuurlijke kwaliteit van de duinen. De negatieve invloed leidt echter niet tot onveilige situaties. De waterveiligheid is niet in het geding zodat er geen reden is om strandbebouwing niet toe te staan. Wel kunnen voorwaarden gesteld worden om de negatieve invloed te beperken. Daarbij is van belang dat de invloed van strandbebouwing vooral afhangt van het feit of die aaneengesloten is (bebouwingsdichtheid) en het al dan niet jaarrond staan. Zaken als afstand tot de duinvoet, de omvang van een individueel gebouw en het moment van opbouw/afbraak van seizoensbebouwing zijn minder van invloed op de mate van instuiving.

Met name het feit dat bebouwing (en vooral de aaneengesloten rij strandhuisjes) instuiving van zand in de duinen belemmert, noodzaakt tot verwijdering in de winter. Het waterschap hanteert de periode van 1 oktober tot 1 april als het stormseizoen. Op verzoek van strandexploitanten etc. is de periode voor aanwezigheid van seizoensgebonden strandbebouwing verruimd van 1 maart tot 1 november. Vanaf 1 maart mag met de opbouw worden begonnen en per 1 november moet de bebouwing verwijderd zijn. Dat geldt enkel voor de zachte keringen (duinen). Strandbebouwing die bij storm uiteenvalt kan geen significante schade toebrengen aan een zachte kering. Brokstukken kunnen daarentegen wel schade veroorzaken aan een harde kering. In verband daarmee moet op het strand voor een harde kering de seizoensgebonden bebouwing in beginsel in het stormseizoen (1 oktober - 1 april) zijn verwijderd. Enkel strandpaviljoens die voldoen aan de voorwaarden voor jaarrondpaviljoens genoemd in §4.4.1 mogen jaarrond aanwezig zijn. Dat geldt voor zowel zachte als harde keringen. Overige recreatieve strandbebouwing is alleen seizoengebonden toegestaan. Jaarrond-rechten van bestaande bebouwing worden gerespecteerd.

De invloed op de dynamiek kan beperkt worden door de bebouwing te funderen op palen en een minimale eis te stellen aan de vloerhoogte en onderlinge afstand. Hoe groter de ruimte tussen het strand en de onderzijde van het paviljoen, hoe beter het zand naar het achterliggende duingebied kan doorstuiven. Die ruimte kan ook van belang zijn om strandsuppletie mogelijk dan wel niet onnodig duur te maken. Fundering van seizoensgebonden strandbebouwing mag in het stormseizoen blijven staan. De invloed daarvan op de natuurlijke dynamiek is beperkt.

Om de “doorlatendheid” van de strandbebouwing te waarborgen moet er naar gestreefd worden om daartussen ruimtes open te houden. Daarbij kan gedacht worden aan een vrij ruimte van minimaal één keer de breedte van de bebouwing. Bij strandhuisjes kan bijvoorbeeld na iedere (orde grootte) 100m bebouwing een gat van 100m vrijgehouden worden. Dat is met name van belang in dynamisch beheerde kustvakken.

Kustvisie

In het kader van de Zeeuwse Kustvisie zijn afspraken gemaakt over het toelaten van strandbebouwing. Extra recreatieve strandbebouwing is niet toegestaan met uitzondering van de projecten die in de Zeeuwse Kustvisie zijn aangegeven als plannen met een vastgesteld bestemmingsplan/vergunning (categorie 1) en pijplijnprojecten (categorie 2).

In dynamisch beheerde kustvakken moeten strandbebouwing en andere harde constructies en bouwwerken, zoveel mogelijk worden vermeden omdat die per definitie de natuurlijke pro-

cessen in de weg staan en daarom in beginsel ongewenst zijn. Nieuwe strandbebouwing is daar dan ook niet toegestaan. In niet-dynamisch beheerde gebieden kan nog wel nieuwe strandbebouwing worden toegestaan. Dat betekent dat (enkel) verplaatsing van bestaande strandbebouwing van dynamisch beheerde gebieden naar niet-dynamisch beheerde gebieden mogelijk is. Andersom, verplaatsen van niet-dynamisch-beheerde gebieden naar dynamisch beheerde gebieden is niet toegestaan.

Verplaatsing van bestaande strandbebouwing binnen dynamisch beheerde gebieden en binnen niet-dynamisch beheerde gebieden is wel mogelijk. Eventuele verplaatsing binnen de dynamisch beheerde gebieden mag niet leiden tot verminderde doorstuiving van zand.

De duinen moeten bereikbaar en te inspecteren zijn. Hiertoe moet tussen de gemiddelde hoogwaterlijn en de strandbebouwing voldoende ruimte vrijgehouden worden om onder normale omstandigheden in lengterichting over het strand te kunnen rijden. Dat is ook van belang voor hulpdiensten etc.

Algemene voorwaarden strandbebouwing

Uit het voorgaande vloeien voorwaarden voort die voor elk type strandbebouwing gelden:

1. Tussen de strandbebouwing en de gemiddelde hoogwaterlijn moet voldoende ruimte zijn om onder normale omstandigheden in lengterichting over het strand te rijden.
2. De strandbebouwing moet demontabel en verplaatsbaar zijn en op aanschrijven van het waterschap worden verplaatst.
3. De strandbebouwing moet uit elkaar vallen bij blootstelling aan zware golven onder maatgevende omstandigheden.

Mocht het ontwerp van strandbebouwing dusdanig zijn dat er aan getwijfeld wordt of die bebouwing bij zware golfaanval uiteenvalt, wordt de aanvrager gevraagd om aan te tonen dat de invloed op het afslagproces niet significant is, dan wel de veiligheid niet significant wordt aangetast. Eventuele negatieve effecten op de waterveiligheid worden meegenomen in de overwegingen om wel of geen vergunning te verlenen.

Het strand is buitendijks gebied in verband waarmee er voor het waterschap geen aanleiding is om slapen op het strand te verbieden, ook niet in jaarrond bebouwing. Of slapen op het strand uit oogpunt van openbare veiligheid wordt toegestaan in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de gemeente. Uitbreiding van het “strandslapen” is niet toegestaan op basis van de Zeeuwse Kustvisie.

4.4.1 Strandpaviljoens

Uitbreiding van het aantal strandpaviljoens is niet toegestaan met uitzondering van de in de Zeeuwse Kustvisie genoemde pijplijnprojecten (Noorduin Domburg, Waterdunen Groede, Banjaardstrand Noord, Cadzand).

Alle thans aanwezige strandpaviljoens in zowel de dynamisch als de niet-dynamisch beheerde gebieden mogen jaarrond staan. Dat geldt in beginsel ook voor de nog te plaatsen paviljoens die in de Zeeuwse Kustvisie als pijplijnproject zijn genoemd.

Voorwaarden strandpaviljoens

Aan strandpaviljoens stelt het waterschap in ieder geval de volgende voorwaarden:

1. afhankelijk van de hoogteligging en breedte van het strand 2m tot 5m uit het maximale profiel van de duinvoet (zie hieronder Plaatsbepaling en verplaatsing);
2. 5m uit een strand-, of paalhoofd en stenen bermen;
3. onderlinge afstand tenminste 200m in verband met ongestoorde ontwikkeling van het duin;
4. vloerhoogte voor jaarrond paviljoens moet minimaal 3m boven het strandniveau na suppletie (NAP+3,00m à NAP+3,50m) liggen (d.w.z. vloerhoogte op NAP+6,00m à NAP+6,50m);

5. vloerhoogte voor seizoensgebonden paviljoens moet minimaal 2m boven het momentane strandniveau liggen tenzij voor het jaar van plaatsing een suppletie is voorzien in welk geval de vloerhoogte nader bepaald zal worden;
6. de paalfundering is verwijderbaar;
7. de paviljoens zijn demontabel en verplaatsbaar (binnen orde een maand) en worden op aanschrijven van het waterschap verplaatst;
8. bij de aanvraag moet de wijze van toekomstige verplaatsing worden toegelicht;
9. om de verplaatsbaarheid te waarborgen mogen de paviljoens niet uit stenen of betonnen constructies bestaan (uitgezonderd de paalfundering);
10. zonder vergunning van het waterschap mag niet aan de duinvoet worden gegraven;
11. het is toegestaan om tussen 1 maart en 1 november voor of onder de paviljoens strandhuisjes en opslagruimten te plaatsen en goederen en materialen op te slaan. Een en ander moet tussen 1 november en 1 maart zijn verwijderd;
12. in dynamisch beheerd gebied is het bebouwd oppervlak maximaal 600m² (gebouw inclusief terras, exclusief trappen en opgangen)
13. in niet-dynamisch beheerd gebied is het bebouwd oppervlak maximaal 1000m² (gebouw inclusief terras, exclusief trappen en opgangen)
14. tussen de strandbebouwing en de gemiddelde hoogwaterlijn moet voldoende ruimte zijn om onder normale omstandigheden in lengterichting over het strand te rijden;
15. palen van de fundering moet minimaal 3m uit elkaar staan;
16. paviljoens moet uit elkaar vallen bij blootstelling aan zware golven;

De bovengenoemde voorwaarden kunnen worden aangevuld of aangepast afhankelijk van de locatie.

Plaatsbepaling en verplaatsing

De strandpaviljoens krijgen in beginsel een permanente vergunning. Daarin is aangegeven dat periodiek verplaatsing aan de orde kan zijn in verband met ontwikkeling van de kust. In zowel de dynamisch als de niet-dynamisch beheerde gebieden wordt periodiek (om de 5 jaar) bekeken of in verband met een aangroeiende duinvoet verplaatsing van de jaarrond-paviljoens nodig is. De exploitanten krijgen daarvan bericht. Indien blijkt dat verplaatsing daadwerkelijk nodig is én als verplaatsing mogelijk is bijvoorbeeld in verband met de resterende strandbreedte, krijgt de exploitant uiterlijk twee jaar de tijd voor verplaatsing. Als door zeewaartse verplaatsing op een smal strand een onevenredig risico voor de standzekerheid van het paviljoen ontstaat, kan het waterschap overwegen dat het paviljoen kan blijven staan.

Voor de (jaarrond) paviljoens is het belangrijk dat de kans op een (gedwongen) verplaatsing beperkt wordt zonder afbreuk te doen aan het dynamische karakter van de kust. Hoe het waterschap de plaats van een paviljoen bepaalt is in het kader hieronder beschreven.

Bij het bepalen van een nieuwe locatie en het beoordelen of verplaatsing nodig is, wordt gekeken naar de dynamiek in de afgelopen periode van een voor de betreffende locatie representatieve JARKUS-raai. Van belang zijn de duinvoet (de overgang van strand naar duin) enerzijds en de gemiddelde hoogwaterlijn anderzijds.

Het paviljoen moet, afhankelijk van de hoogteligging en breedte van het strand, 2m tot 5m buiten het maximale profiel van de duinvoet geplaatst worden. Voorts moet tussen het paviljoen en de gemiddelde hoogwaterlijn voldoende ruimte ($\pm 5m$) zijn om onder normale omstandigheden (bij gemiddeld hoogwater) in lengterichting over het strand te kunnen rijden. Door die twee uitgangspunten ontstaat een zone op het strand waarbinnen het paviljoen geplaatst moet worden.

Het bepalen van het maximale profiel van de duinvoet en de gemiddelde hoogwaterlijn gebeurt op basis van een, afhankelijk van de locatie en omstandigheden, nader te bepalen representatieve periode. De beoordeling vindt plaats om de 5 jaar.

Naast dit theoretische spoor speelt ook de meer op de praktijk gebaseerde beoordeling van de betrokken medewerkers van het waterschap een rol. Op basis van het theoretische en het praktische spoor wordt een besluit genomen.

Als gedurende de periode van 5 jaar de duinvoet en het strand zodanig aanzandt dat dit problemen oplevert voor het paviljoen mag de exploitant het te veel aan zand weggraven. In beginsel is dat enkel toegestaan in niet-dynamisch beheerd gebied. Voor het weggraven van zand achter het paviljoen moet dan wel schriftelijke toestemming worden gevraagd aan het waterschap. Het teveel aan zand in het profiel moet op het strand worden gespreid.

Onderbouwing

Onderbouwing van paviljoens (opslagcontainers, strandcabines e.d.) heeft een negatieve invloed op de doorstuiving van zand naar de achterliggende duinen. Mede daarom is onderbouwing van paviljoens bijvoorbeeld ten behoeve van opslag van goederen en materialen, enkel toegestaan in het zomerseizoen (van 1 maart tot 1 november). Dan heeft de onderbouw, in vergelijking met de aanwezigheid van een aaneengesloten rij strandhuisjes, geen extra nadelig effect op het verstuiwen van zand naar de duinen. In de wintermaanden, wanneer de strandhuisjes zijn verwijderd, is dat wel het geval. Bovendien kan permanent aanwezige onderbouw een belemmering vormen voor strandsuppletie. Een bijkomende reden voor het verwijderen van opslagruimte in de vorm van containers is dat die bij hoge waterstanden en storm kunnen gaan drijven en dan schade kunnen veroorzaken aan paalhoofden en -schermen e.d.

De ruimte onder de paviljoens mag worden afgesloten met hekken, gaas e.d. mits die, van 1 november tot 1 maart, de doorstuiving niet belemmeren of beperken.

4.4.2 Strandslaaphuisjes en strandcabines

Strandslaaphuisjes en strandcabines zijn enkel toegestaan op niet-dynamisch beheerde stranden. Rechten van bestaande eigenaren worden gerespecteerd d.w.z. dat bestaande strandslaaphuisjes en strandcabines op dynamische beheerde stranden geplaatst kunnen blijven worden. Strandslaaphuisjes en strandcabines moeten tussen 1 november en 1 maart zijn verwijderd.

Uitbreiding van het aantal strandslaaphuisjes en strandcabines is niet toegestaan. Dat geldt ook voor het omvormen van strandcabines naar strandslaaphuisjes.

Verplaatsing binnen dynamisch beheerd gebied, binnen niet-dynamisch beheerd gebied en van dynamisch naar niet-dynamisch beheerd gebied is toegestaan (andersom is niet toegestaan).

Aandachtspunt hierbij is de handhaafbaarheid mede in het licht van de algemene regel die voor het plaatsen van strandslaaphuisjes is opgesteld. Die algemene regel geldt voor strandhuisjes op niet-dynamisch beheerde stranden en betekent dat daar niet voor elk huisje een individuele vergunning hoeft te worden afgegeven. Plaatsing is toegestaan als wordt voldaan aan de voorwaarden die genoemd zijn in de algemene regel. Voor het leggen van eventueel benodigde kabels en leidingen e.d. moet overigens wel een watervergunning worden aangevraagd.

De maximaal toegestane oppervlakte van strandcabines is 5m² en van strandslaaphuisjes 40m² (inclusief terras) waarvan 25m² inpandig.

4.4.3 Overige aan recreatie gerelateerde strandbebouwing

Uitbreiding van het aantal reddingsposten, toiletgebouwen e.d. in zowel dynamisch als niet-dynamisch beheerde gebieden is niet toegestaan. Deze strandbebouwing moet tussen 1 no-

vember en 1 maart van het strand zijn verwijderd. Bestaande jaarrond-rechten worden gerespecteerd. De overige aan recreatie gerelateerde strandbebouwing die jaarrond staat moet, ongeacht de grootte, voldoen aan de eisen die gesteld worden aan jaarrond strandpaviljoens.

4.4.4 Verharding op strand

De laatste jaren is op diverse plaatsen op de stranden verhard oppervlak aangebracht, over het algemeen bestaande uit prefab-betonplaten. Veelal gaat het om een opstelplaats voor voertuigen onderaan de overgang bij een strandpaviljoen of reddingspost.

De aanwezigheid van dergelijke verharding is van invloed op de natuurlijke dynamiek van het strand. Om die invloed te beperken en om de verstening van de kust tegen te gaan is het waterschap terughoudend met het toestaan van nieuwe verharding. Met name op de dynamisch beheerde stranden is nieuwe verharding ongewenst.

Als verharding wordt toegestaan worden eisen gesteld aan de omvang, locatie/licging en aanwezigheidsduur:

1. Omdat in verband met de natuurlijke dynamiek op het strand en de eventuele verschuiving van de duinvoet, de ligging van de verharding periodiek herzien moet kunnen worden, wordt daarvoor een tijdelijke vergunning verleend voor een perioden van maximaal 5 jaar.
2. De verharding moet bestaan uit losse elementen (bijvoorbeeld prefab-betonplaten) zodat deze bij een stormvloed in delen uiteen valt en het afslagproces niet significant beïnvloedt. Tevens is de verharding dan makkelijk opneembaar te verplaatsen als natuurlijke processen daar aanleiding toe geven.
3. De verharding wordt aangelegd tussen de duinvoet en de gemiddelde hoogwaterlijn.
4. Het verhard oppervlak is niet groter dan strikt noodzakelijk. Bij strandpaviljoens mag parkeerruimte gemaakt worden voor maximaal 3 voertuigen. Uitgaande van de CROW-richtlijnen is dat (afgerond) in totaal 30m².
5. Voor jaarrond activiteiten mag de verharding jaarrond aanwezig zijn. Voor seizoensgebonden activiteiten mag de verharding aanwezig zijn van 1 maart tot 1 november.
6. Situering en hoogteligging van de verharding moet op aangeven van het waterschap aangepast worden.

De voorwaarden kunnen worden aangevuld of aangepast afhankelijk van de locatie. De verharding is in beheer en onderhoud bij de vergunninghouder.

4.5 Dijkpaviljoens

Dijkpaviljoens kunnen afhankelijk van de locatie, onder voorwaarden, toegestaan worden. Voor dijkpaviljoens gelden in elk geval de volgende voorwaarden:

1. Er moet sprake zijn van een vlak dijkplateau van zodanig omvang dat er rondom een dijkpaviljoen 5m vrije ruimte aanwezig is om beheer en onderhoud aan de dijk te kunnen uitvoeren.
2. Dijkpaviljoens zijn in beginsel tijdelijk en seizoensgebonden (van 1 april tot 1 oktober). Echter een dijkpaviljoen mag in het stormseizoen blijven staan als het dijkplateau boven het toetspeil vergunningen ligt. Als het plateau onder het toetspeil vergunningen ligt, moet het paviljoen in het stormseizoen (van 1 oktober tot 1 april) worden verwijderd. Dit vanwege het risico dat het paviljoen bij storm wordt beschadigd en dat brokstukken schade toebrengen aan de dijk.
Het toetspeil vergunningen dat het waterschap hanteert is gebaseerd op de signaleringswaarde van de overstromingsnorm die vanaf 1 januari 2017 van kracht is.
3. Een (paal)fundering of verankering in de dijk is niet toegestaan.

4. De ondergrond en een vrije ruimte om het paviljoen van minimaal 5m, moet erosiebestendig gemaakt worden.
5. Afhankelijk van de situatie kan het waterschap voorschrijven dat een groter deel moet worden verhard (eventueel zelfs tot de kruin van de dijk), om schade aan de grasmat te voorkomen.
6. Dijkpaviljoens zijn demontabel en verwijderbaar (binnen orde van een week). Bij de aanvraag moet de wijze van toekomstige verplaatsing worden toegelicht;
7. Dijkpaviljoens zijn niet opgebouwd uit steen of beton.

De bovengenoemde voorwaarden kunnen worden aangevuld of aangepast afhankelijk van de locatie. Zo kan het nodig zijn dat onder dijkpaviljoens een open ruimte aanwezig is in verband met mogelijke golfoploop. In de afweging over het al dan niet toestaan van een dijkpaviljoen wordt ook rekening gehouden met daaruit voortvloeiende gevolgen die van invloed (kunnen) zijn op de waterkering zoals het leggen van kabels en leidingen om het paviljoen aan te sluiten op nutsvoorzieningen, een intensiever gebruik van overgangen en onderhoudswegen, toenemende parkeerdruk etc

4.6 Vergunningen voor tijdelijke bouwwerken

Het waterschap kan voor bouwwerken een watervergunning verlenen voor een bepaalde duur. Dat heeft voor het waterschap als voordeel dat het vergunde bouwwerk na afloop van de vergunningstermijn zonder hoge kosten (nadeelcompensatie) kan worden verwijderd indien dat nodig is in het kader van het waterkeringsbeheer.

In de Waterwet is weinig geregeld over tijdelijke vergunning. Hoewel dat niet van toepassing is op de water-wetgeving, wordt aansluiting gezocht bij het omgevingsrecht voor het vergunningenkader van de tijdelijke vergunningen.

Een tijdelijke vergunning kan worden verleend voor maximaal 10 jaar. Een vergunning voor langer dan 10 jaar is ook mogelijk maar dan wel op basis van de uitgebreide voorbereidingsprocedure. De maximale termijn waarvoor het waterschap een tijdelijke watervergunning verleent is 15 jaar. Voor een langere termijn is een tijdelijke vergunning niet gewenst. Dan bestaat namelijk het risico dat de tijdelijkheid van het vergunde uit het collectieve geheugen verdwijnt. Het waterschap zal dan op onbegrip en weerstand stuiten indien het vergunde verwijderd moet worden.

Mede daarom is een tijdelijke vergunning niet automatisch overdraagbaar aan een rechtsopvolger. Een rechtsopvolger zal opnieuw een vergunning moeten aanvragen.

Om voor een tijdelijke vergunning in aanmerking te komen is het niet noodzakelijk dat er sprake is van een tijdelijke behoefte. Een tijdelijke vergunning kan ook worden verleend voor gebruik dat voorziet in een permanente behoefte. Voorwaarde is wel dat feitelijk mogelijk en aannemelijk is dat het bouwwerk zonder onomkeerbare gevolgen kan worden verwijderd. Het waterschap verbindt daaraan de eis dat bouwwerken niet van steen of beton mogen zijn gemaakt, met geringe kosten verwijderd en weer herplaatst kunnen worden en dat ze niet in de bodem gefundeerd mogen zijn (en dus los op het maaiveld staan). Een in de grond aangebrachte, gestorte, geslagen of soortgelijke fundatie is niet toegestaan. Plaatsing op een betonplaat (prefab of in het werk gestort) is wel toegestaan. Tuinhuisjes, serres, units, containers, mestopslagsilo's enz. kunnen hieronder vallen. Voor bouwwerken die hieraan voldoen en die in beginsel geen belemmering vormen voor een toekomstige verzwarende, geldt in de beschermingszone A het "ja, mits"-principe. Voor het waterstaatswerk worden in beginsel geen tijdelijke vergunningen verleend. Een uitzondering wordt gemaakt voor situaties waar het nadeel voor de waterkering gering is of zelfs niet aanwezig. Daarbij valt te denken aan reeds bebouwde inlagen en plaatsen waar bij de aanleg rekening is gehouden met toekomstige bebouwing.

De geldingsduur kan op verschillende wijzen worden bepaald. Er kan een concrete termijn worden gesteld van bijvoorbeeld tien of vijftien jaar. De geldingsduur kan afhankelijk worden gesteld van een bepaalde omstandigheid of van het zich voordoen van een bepaald voorval of een bepaalde gebeurtenis.

Het waterschap kan de in de vergunning opgenomen termijn verlengen. Dat vereist een besluit; automatische verlenging is niet aan de orde. Bij verlenging geldt dat naarmate een strijdige activiteit voor langere duur dan aanvankelijk is voorzien wordt toegestaan, er zwaardere eisen worden gesteld aan de motivering van het besluit.

De vergunninghouder krijgt tijdig bericht dat de tijdelijke vergunning gaat verlopen. De vergunninghouder kan dan verlenging van de vergunning aanvragen.

Als de geldingsduur niet wordt verlengd, moet de vergunninghouder, na afloop van de vergunningstermijn, het vergunde op eigen kosten verwijderen.

Voor aanvullende voorzieningen zoals voor kabels en leidingen om een tijdelijk bouwwerk aan te sluiten op nutsvoorzieningen wordt ook een tijdelijke vergunning verleend. Zo mogelijk hebben de voorzieningen een tijdelijk karakter.

4.7 Windturbines

Vanuit het waterkeringbeheer gezien onderscheiden windturbines zich in beginsel niet van andere bouwwerken. Dat betekent dat hetzelfde beleid als voor bebouwing wordt gevoerd en het bouwen van windturbines binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A niet wordt toegestaan. Voor het rendement van de grote turbines is het ook niet bezwaarlijk wanneer deze verder landinwaarts worden geplaatst terwijl windturbines negatieve gevolgen kunnen hebben voor de waterkering. Dat kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden door trillingen die de turbines produceren of doordat de funderingspalen niet verwijderd worden en bij een dijkverzwaring/-verbreding in de ondergrond van de dijk terechtkomen wat op termijn kan leiden tot onverwachte en ongewenste effecten.

Windturbines die nu al binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A staan kunnen vervangen worden door nieuwe, grotere masten. Voor de vergunningstermijn kan de economische levensduur als uitgangspunt genomen worden. Aanvragen voor vervanging worden beoordeeld aan de hand van het beoordelingskader genoemd in §2.2.

4.8 Bouwen in waterstaatswerk en beschermingszone A regionale waterkeringen

Regionale waterkeringen hebben een functie op het moment dat de primaire waterkering bezwijkt. De regionale waterkeringen zorgen voor compartimentering en fungeren als aanvoeren en vluchtweg. Voor het zekerstellen van de waterveiligheid wordt uitgegaan van het handhaven van het huidig waterkerend vermogen. Dat wil zeggen dat geen verandering mag plaatsvinden waardoor dit vermogen wordt aangetast.

Bouwen op of langs een regionale waterkering is ongewenst in beginsel om dezelfde redenen als voor de primaire waterkeringen gelden. Bouwen kan een negatieve invloed hebben op de waterveiligheid en op de mogelijkheid tot een onbelemmerde versterking en/of onbelemmerd beheer en onderhoud van de waterkering. De aanwezigheid van de bebouwing leidt er toe dat bij een verzwaring maatwerk moet worden toegepast of dat de gebouwen moeten worden verwijderd. Ook wat betreft beheer en onderhoud kan maatwerk nodig zijn. Een en ander kan voor het waterschap (hoge) extra kosten met zich meebrengen. De waterkeringsbelangen wegen in beginsel zwaarder dan het belang van de (toekomstige) gebruiker van een bouwwerk.

Het waterschap maakt voor het toestaan van bouwactiviteiten wel onderscheid tussen bouwen binnen of buiten bebouwd gebied.

4.8.1 Bouwen in bebouwd gebied

Veel regionale waterkeringen liggen binnen en langs bebouwd gebied. Van oudsher staat er de nodige bebouwing binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A van die regionale keringen. Het is echter niet haalbaar alle bouwwerken te verwijderen. Het is (te) duur en maatschappelijke ongewenst. Met name door de aanwezigheid van de bebouwing en voorts door de aanwezige infrastructuur, is een verzwaring/verhoging van de regionale keringen duur en praktisch lastig te realiseren. Het waterschap gaat er daarom van uit dat de beschermingszone A hier in de eerste plaats dient om de stabiliteit van de regionale dijk zeker te stellen en niet zozeer om ruimte te reserveren voor een toekomstige verzwaring.

Het waterschap heeft bebouwingscontouren aangewezen waarbinnen al zoveel verstorende bouwwerken aanwezig zijn dat nieuwbouw, aanbouw, herbouw, bijbouw of verbouw binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A nauwelijks meer nadelen toevoegt dan al door de bestaande bebouwing wordt veroorzaakt. Bovendien speelt daarbij een rol dat in een aantal gevallen bij de keuze van de constructie van de regionale waterkering in bebouwd gebied al rekening is gehouden met bebouwing. Binnen die bebouwingscontouren geldt voor bouwen het ja, mits regiem. Voor verbouw hoeft geen watervergunning aangevraagd te worden.

4.8.2 Bouwen buiten bebouwd gebied

Buiten bebouwingscontouren staat in het waterstaatswerk en de beschermingszone A weinig bebouwing. Daardoor heeft het aanbrengen van nieuwbouw hier, in vergelijking met bebouwd gebied, een groter nadelig effect op het waterkerend vermogen en op de mogelijkheden voor verzwaring/verhoging en voor beheer en onderhoud van de waterkering. De beschermingszone A is hier, naast het waarborgen van de stabiliteit, wel bedoeld om ruimte te reserveren voor een toekomstige verzwaring/verhoging.

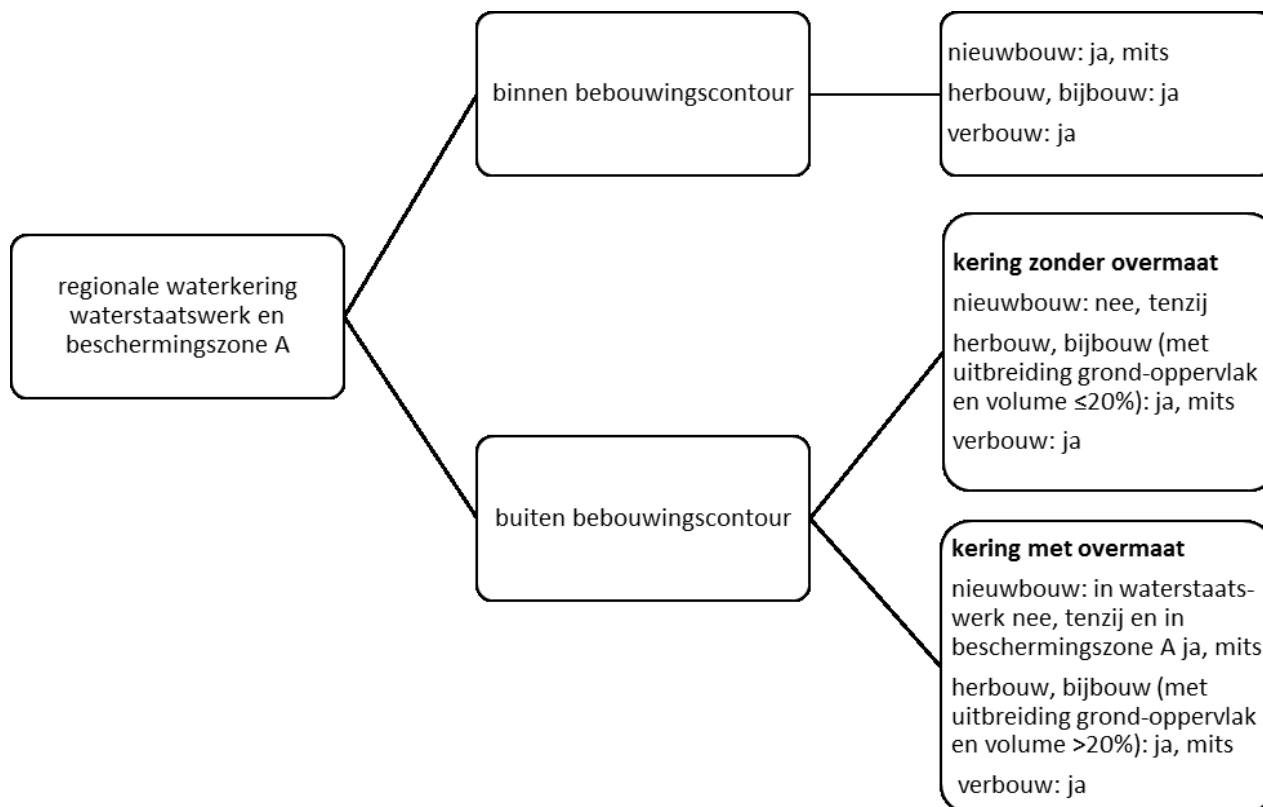
Nieuwe bebouwing brengt een verslechtering te weeg ten opzichte van de bestaande situatie, hetgeen in strijd is met het status-quo principe. Voor nieuwbouw in het waterstaatswerk en de beschermingszone A geldt daarom het nee, tenzij regiem. Bestaande bebouwing mag worden aangepast aan de eisen van de tijd. Voor herbouw, aanbouw en bijbouw geldt daarom het ja, mits regiem. Daarbij kan in bepaalde gevallen als voorwaarde worden gesteld dat de rooilijn van de uitbreiding niet dichterbij de dijk mag komen te liggen dan de rooilijn van het bestaande gebouw. Voor verbouw hoeft geen watervergunning aangevraagd te worden. Voor regionale waterkeringen die (ter beoordeling van het waterschap) voldoende overmaat hebben ten opzichte van het normprofiel geldt in beginsel dat de stabiliteit en het waterkerend vermogen niet significant zullen worden aangetast door het uitbreiden van bestaande bebouwing. Een en ander is afhankelijk van de grootte en de plaats van de uitbreiding. Ook zal het onbelemmerde onderhoud van de betreffende waterkering ter plaatse niet significant extra negatief worden beïnvloed. Binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A kunnen ook uitbreidingen van meer dan 20% worden toegestaan. Hiervoor geldt de “ja, mits”-benadering.

Voor dijken met voldoende overmaat om niet meer versterkt/verhoogd te hoeven worden, geldt ook dat een ruimtereservering daarvoor in beginsel niet nodig is. In de beschermingszone A kan worden volstaan met het toetsen van de gevolgen van het bouwen voor (1) het waterkerend vermogen en de stabiliteit van de dijk en voor (2) het beheer en onderhoud van de dijk.

Om beheer- en onderhoudswerkzaamheden uit te kunnen voeren moet langs de (teen van de) dijk in beginsel een 5m brede strook vrijgehouden worden.

Dit uitgangspunt geldt voor de dijken langs het Veerse Meer. Dat zijn, net als de dijken langs het Grevelingenmeer en het Volkerak-Zoommeer waarvoor dit uitgangspunt ook geldt (zie § 4.3.1), voormalige primaire waterkeringen categorie C.

Hieronder de beslisboom bouwen op of nabij regionale waterkeringen:

5 Beplanting

In de Keur watersysteem waterschap Scheldestromen 2012 is een verbod opgenomen op het plaatsen, behouden en verwijderen van opgaande (hout)beplantingen op (primaire en regionale) waterkeringen. Ook het vernietigen of verplaatsen van beplantingen of andere materiaal waarmee de waterkering wordt verdedigd valt onder dit verbod. Opgaande houtbeplantingen (bomen en struiken) kunnen een gevaar opleveren voor de waterkering. Als bomen omwaaien kan dat een gat in het dijkprofiel en zelfs een verlaging van de kerende hoogte veroorzaken. Voorts kunnen bomen en struiken de grasmat aantasten door o.a. schaduwwerking en verstikking. De grasmat (in combinatie met de kleibekleding) is essentieel voor de erosiebestendigheid en daarmee voor het waterkerend vermogen van de dijk.

5.1 Primaire waterkeringen

Vanwege de kwetsbaarheid van de primaire waterkeringen in het Deltagebied, de kosten van speciale voorzieningen om aan de veiligheidsbeoordeling te kunnen voldoen, de mogelijke precedentwerking en het verzwaard onderhoud, wordt voor het planten van bomen en struiken op primaire dijken geen vergunning verleend. Het gevaar voor schade als gevolg van het omwaaien van bomen is op primaire dijken onaanvaardbaar groot. De ontstane gaten kunnen grote schade tot gevolg hebben, met in het ergste geval (kans op) doorbraak tot gevolg.

De waterstaatkundige toestand van duinen ondervindt geen nadeel van beplanting. Duinen hebben een natuurlijke begroeiing die de waterstaatkundige functie juist versterkt.

Door de lagere onderhoudsfrequentie is op enkele plaatsen langs meerdijken natuurlijke struikbegroeiing ontstaan op de binnentaluds. Deze begroeiing vormt geen direct bezwaar zolang de veiligheid van de waterkering gewaarborgd blijft (geen uitspoeling van de kleilaag door overslag). Het buitentalud en de kruin van primaire meerdijken dienen vrij van begroeiing te worden gehouden of gemaakt om de veiligheid te kunnen blijven garanderen, om herkenbaarheid van de dijk in het terrein te handhaven en het onderhoud onbelemmerd te kunnen blijven uitvoeren.

Primaire dijken	Geen vergunning mogelijk. (met uitzondering van de inlagen zelf)
Meerdijken (primair) (Grevelingenmeer en Volkerak-Zoommeer)	Kruin, buitentalud en binnentalud: geen vergunning mogelijk. Op binnentalud is natuurlijke struikbegroeiing geen direct bezwaar.
Regionale waterkeringen (droge en natte)	Vergunning mogelijk als profiel ruimer is dan beoordelingsprofiel.

5.2 Regionale waterkeringen

5.2.1 Historisch perspectief

Een groot deel van de Zeeuwse binnendijken is eeuwenoud, evenals de gewoonte om beplanting op deze dijken aan te brengen. Een groot deel van de bestaande beplanting is dus een erfenis uit het verleden. Pas in 1963 werd met het van kracht worden van het Reglement van politie op de Waterkering en Waterbeheersing Zeeland, het beplanten van regionale waterkeringen verboden. De reeds aanwezige bomen werden op dat moment geacht op vergunning te staan en werden niet verwijderd. In 1974 werd een grenspeil voor binnendijken vastgesteld. Omstreeks 1983 werd het grenspeil met 20 cm naar boven bijgesteld. Een aantal regionale

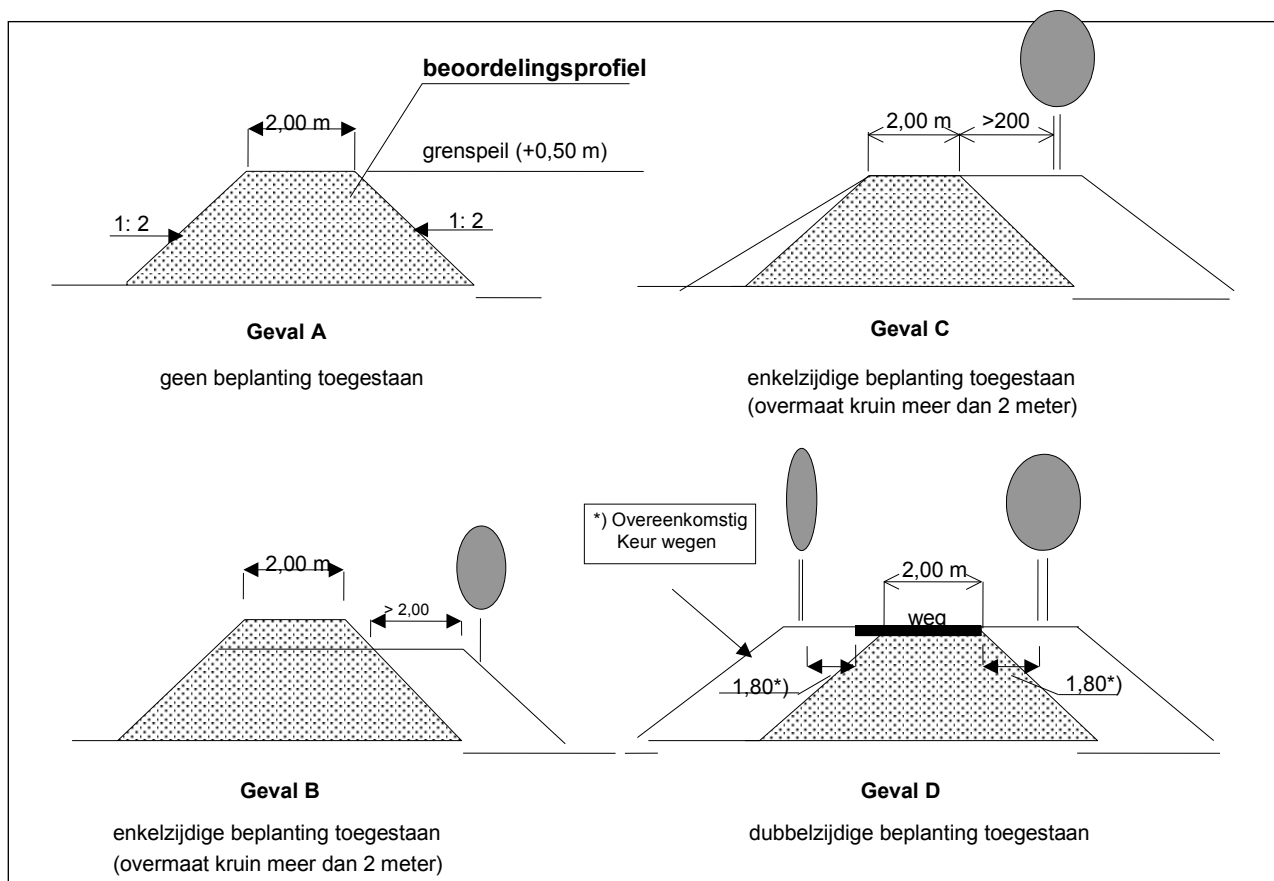
keringen voldeed daarmee niet meer aan de normhoogte. Verhoging van de dijken met een daarmee gepaarde gaande verwijdering van begroeiing is echter, gezien de hoge kosten en de landschappelijke en ecologische nadelen, achterwege gebleven.

5.2.2 Algemeen

Voor een goed functionerende regionale waterkering is een minimum profiel noodzakelijk: het beoordelingsprofiel. Indien het aanwezige profiel ruimer is dan het beoordelingsprofiel, is er ruimte voor de aanplant van bomen. De meeste regionale waterkeringen waarop wegen zijn aangelegd hebben een overmaat aan breedte. Wel zijn sommige (delen van) regionale keringen te laag.

De negatieve invloed van bomen op het waterkerend vermogen van de dijk is niet overal en, door het verschil in profiel, niet overal in gelijke mate aanwezig. De mate van het nadeel wordt dus bepaald door de overmaat aan dijksprofiel ten opzichte van het beoordelingsprofiel.

Het beoordelingsprofiel van droge regionale waterkeringen bestaat uit een kruin op hoogte van het grenspeil (langs Noordzee en Westerschelde plus een halve meter) met een breedte van 2 meter en vanaf de kruin tot de teen een helling van 1 op 2 aan weerszijden.

Figuur 5. Beoordelingsprofiel en mogelijkheden beplanting regionale waterkeringen.

Met name bomen die binnen het beoordelingsprofiel staan kunnen, als ze omwaaien, schade aan de dijk veroorzaken. Struiken kunnen wel de kwaliteit van de grasmat aantasten maar voor een regionale waterkering is dat minder van belang. Een regionale waterkering is niet bedoeld om langdurig weerstand te bieden tegen erosie.

5.3 Beleid voor regionale waterkeringen met bestaande beplanting

In principe worden er geen bomen op de regionale waterkeringen toegestaan tenzij het actuele profiel aanmerkelijk groter is dan het beoordelingsprofiel. Op een aantal regionale waterkeringen staan van oudsher bomen die daar, gezien het huidige beoordelingsprofiel, niet behoren te staan.

Thans is een nieuwe normering voor regionale waterkeringen in voorbereiding. Het beoordelingsprofiel zal op basis van die nieuwe normen aangepast gaan worden. Als het nieuwe beoordelingsprofiel is vastgesteld zal het waterschap bepalen hoe wordt omgegaan met bomen die staan op plekken waar dat volgens dat nieuwe profiel niet past. In afwachting daarvan kunnen bomen die op basis van het huidige beoordelingsprofiel niet passen, blijven staan. Met het (her-)planten van nieuwe bomen moet gewacht worden tot het nieuwe beoordelingsprofiel gereed is.

Bij het beoordelen of herplant of aanplant is toegestaan kunnen ook andere belangen dan waterveiligheid worden meegewogen. Dat kan bijvoorbeeld de landschappelijke waarde van (dijken met) bomen zijn. Die landschappelijke waarde moet dan wel in het ruimtelijke spoor beschermd worden.

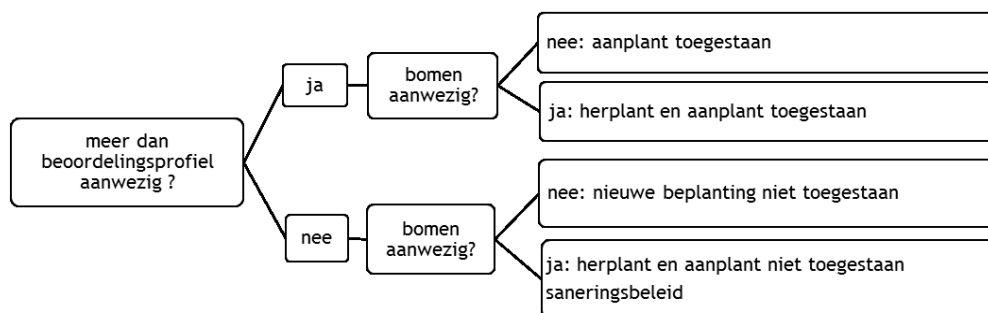
Struikbegroeiing op regionale waterkeringen heeft slechts beperkte waterstaatkundige nadelen en is derhalve toegestaan.

5.4 Beleid voor regionale waterkeringen zonder beplanting

De schadelijkheid van opgaande (hout-)beplanting op dijken met een profiel dat ruim groter is dan het minimum profiel is zeer beperkt. In de belangenafweging kan op dit soort dijken het maatschappelijk en natuurbelang zwaarder worden meegewogen. Struikbeplanting brengt slechts een gering nadeel op het vlak van onderhoud met zich mee. Het waterschap zal (in de meeste gevallen) voor struiken vergunning verlenen.

Op dijkgedeelten met een naar het oordeel van het waterschap voldoende ruim profiel (geval B, C en D in bovenstaande figuur) kan be- of herbeplant worden met diepwortelende bomen zoals abeel, linde, eik, wilg en populier.

Met de onderstaande beslisboom kan bepaald worden of op een regionale waterkering bomen kunnen worden geplant of blijven staan. Uitgegaan is van een waterstaatkundige beoordeling. Er is geen rekening gehouden met landschappelijke waarden, verkeersveiligheid etc.

6 Kabels en leidingen

Volgens de Keur is het verboden om binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A werken te plaatsen of te behouden, dan wel te verwijderen. Hieronder vallen kabels en leidingen. In de Keur is voor de beschermingszone B het verbod opgenomen voor het plaatsen of hebben van werken met een druk van 10 bar of meer. Onder deze werken vallen hogedruk-leidingen.

Het leggen en hebben van kabels en leidingen kan het waterkerend vermogen en de stabiliteit van de waterkering op verschillende manieren beïnvloeden:

- door explosie van een gasleiding of breuk van een vloeistofleiding kan een erosiekrater of een verwekingzone ontstaan met nadelige gevolgen voor de stabiliteit en de erosiebestendigheid van de waterkering ;
- langs leidingen die slecht doorlatende lagen doorsnijden kan piping ontstaan. Dit kan ook ontstaan door zettingsverschillen bij de aansluiting van leidingen op gebouwen. Ook kan achterloopsheid ontstaan.
- langs kabels en leidingen kan lokaal instabiliteit ontstaan bij openstaande sleuven of slecht verdichte sleuven.
- sleuven van de waterkering kruisende kabels en leidingen onder de maatgevende hoogwaterstand zijn extra erosiegevoelig. Elke ontgraving is, in potentie, een 'zwakke' plek. Kruisingen van meerdere kabels en leidingen dienen dan ook zoveel mogelijk te worden geconcentreerd op één plaats.

Gezien het voorgaande is het in het belang van de waterkering om zo weinig mogelijk kabels en leidingen in de waterkering en de beschermingszones toe te laten. Bij vergunningaanvragen wordt het belang van de aanvrager afgewogen tegen het waterkeringsbelang. De aanvrager moet daarom motiveren waarom het leggen van de kabels en leidingen binnen de waterkeringszones noodzakelijk wordt geacht en wat de financiële en mogelijk andere gevolgen zijn als dat niet of elders wordt uitgevoerd (zie §2.2 Beoordelingskader en afweging medegebruik). Bij twijfel kan het waterschap vragen om een aanvullend onderzoek door een in overleg met de initiatiefnemer aan te wijzen onafhankelijk deskundige. Dit onderzoek is voor rekening van de aanvrager.

Deze aspecten worden bij voorkeur besproken in vooroverleg met de initiatiefnemer, voordat de watervergunning wordt aangevraagd. Het waterschap kan dan proactief meedenken over eventuele alternatieven.

Indien blijkt dat de aanleg van een kabel of leiding binnen de waterkeringszone onvermijdelijk is, worden in de watervergunning voorwaarden opgenomen om de veiligheid van de waterkering (tijdens de aanleg- en gebruiksfase) te waarborgen. Aanvullende voorwaarden kunnen worden gesteld als binnen afzienbare tijd een versterking van de waterkering is voorzien. In beginsel geldt hoe hoger het risico hoe strikter de voorwaarden. Door technische maatregelen kan het risico veelal tot een acceptabel niveau worden teruggebracht. Per geval kunnen aangepaste voorwaarden worden gesteld ten aanzien van zaken als plaats ten opzichte van de waterkering (bv. kruising haaks op waterkering), diepte- en hoogteligging, wijze van aanbrengen en te gebruiken materieel, materiaaldikte, -sterkte, -grootte en -soort en afwerking van de waterkering.

6.1 Kabels

Kabels hebben minder negatieve invloed en brengen minder risico's met zich mee ten aanzien van het waterkerend vermogen van een dijk dan leidingen. Bij aanleg wordt wel de ondergrond verstoord en dat kan als aangrijpingspunt voor erosie fungeren. Om die reden zijn kabels in de lengterichting in de kruin of de belopen van een groene dijk, zeer ongewenst. Tenzij dwingende omstandigheden aanwezig zijn, worden daar geen kabels toegestaan. In de onderberm aan de landzijde kunnen kabels worden gelegd indien daar ruimte voor aanwezig is en het waterkeringsbelang zich daartegen niet verzet (zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van drainage).

In duinen bestaat het gevaar van blootspoelen van kabels in de afslagzone. Over het algemeen levert dit meer nadeel op voor de kabels dan voor het duin.

In duingebieden levert het leggen van kabels over het algemeen geen significant nadeel op voor de waterveiligheid, ook niet in het stormseizoen. Dat geldt niet voor kabels die aan de voet van het buitenduin worden gelegd. In de meeste gevallen kan ook hiervoor, eventueel onder extra voorschriften, vergunning worden verleend.

Vloeistofgekoelde kabels worden beoordeeld als een leiding.

Voor kruisen van regionale waterkeringen met kabels geldt een algemene regel.

6.2 Leidingen en NEN

Leidingen in de waterkeringszones moeten worden gelegd overeenkomstig de van toepassing zijnde NEN-normen. De NEN geeft veiligheidseisen voor buisleidingsystemen voor het transport van gassen en vloeistoffen. De eisen hebben betrekking op veiligheidsaspecten en worden gesteld aan ontwerp, aanleg, bedrijfsvoering en bedrijfsbeëindiging. De eisen gelden voor het aanleggen van nieuwe systemen en het wijzigen van bestaande systemen. De NEN bevat algemene normen aangevuld met nadere eisen voor materialen waaruit ondergrondse buisleidingen kunnen bestaan zoals staal, kunststof, beton en gietijzer (NEN 3650-1 t/m 5). Daarnaast zijn er nog aanvullende eisen voor buisleidingen in of nabij belangrijke waterstaatswerken waaronder waterkeringen (NEN 3651).

Tot de NEN 3650-serie behoort ook de Nederlandse Praktijk Richtlijn 3659. Deze richtlijn geeft grondslagen van rekenregels voor het sterkte-technisch ontwerp van ondergrondse pijpleidingen en omvat veiligheidsbeschouwingen, afleiding van formules en achtergrondinformatie inzake in voornoemde normen gestelde functionele- en constructieve eisen.

6.3 Drukloze leidingen

Vrijval-rioleringen en duikers vallen onder de categorie drukloze leidingen. Aanleg daarvan in een waterkering moet worden vermeden zeker als het primaire waterkeringen betreft. Oplossingen kunnen worden gezocht in verzamelkelders van waaruit door middel van een pomp en een persleiding het afvalwater door de waterkering wordt gevoerd.

Als aanleg niet te vermijden is, bijvoorbeeld in bebouwd gebied, moet voor of na de kruising met een waterkering een afsluiter worden geplaatst op een goed bereikbare plaats.

6.4 Lagedrukleidingen

Lage druk leidingen zijn leidingen met een druk tussen de 4 bar en 10 bar. Het risico van breuk of grondverweking als gevolg van een (sluipende) lekkage is bij elke diameter en druk

aanwezig. Er worden daarom uitvoeringseisen gesteld voor het gedeelte leiding dat de waterkering kruist of in lengterichting wordt gelegd. Eén van deze (NEN-)eisen is dat het leidinggedeelte in de waterkering 20% sterker moet zijn ten aanzien van inwendige druk dan voor de veldleiding nodig is.

Omdat leidingen met een diameter van minder dan 100 mm en een druk lager dan 4 bar bij explosie niet of nauwelijks een erosiekrater veroorzaken, is voor het kruisen met een regionale waterkering een algemene regel opgesteld.

Het leggen van leidingen in de lengterichting in het waterstaatswerk en in de beschermingszone A, zeker buiten de bebouwde kom, moet worden vermeden en kan slechts worden toegestaan als er redelijkerwijs geen ander tracé mogelijk is.

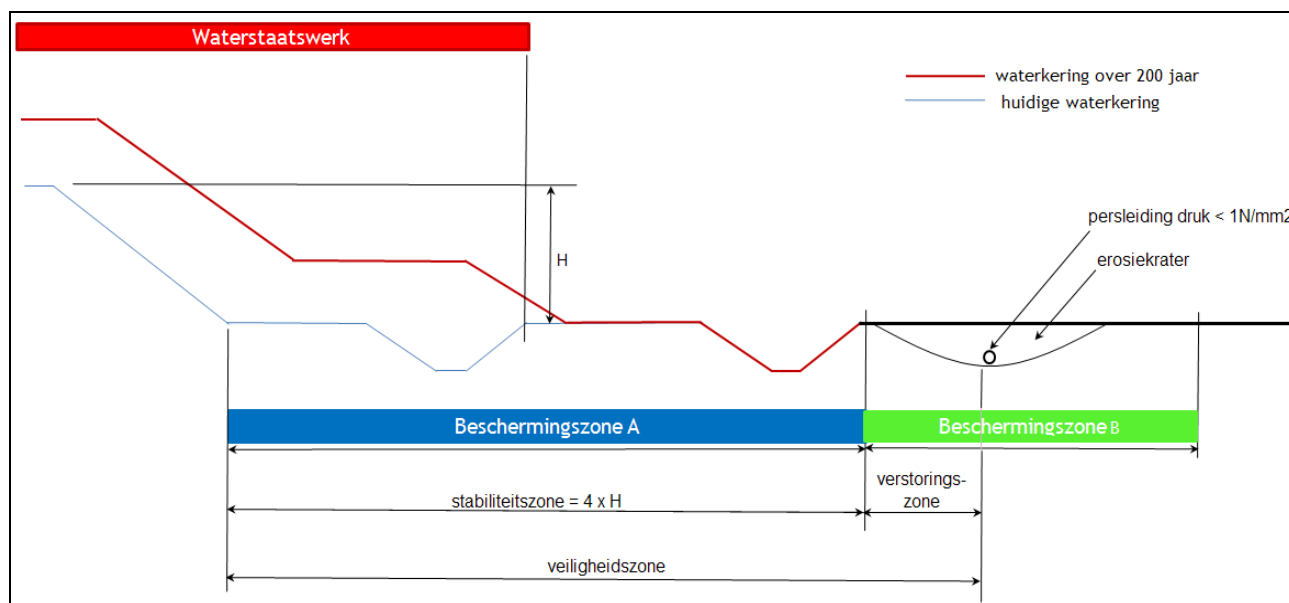
Bij lage drukleidingen met grote afmetingen en een groot debiet kan het nodig zijn om een damwandscherm te plaatsen dat dient als vervangende waterkering bij breuk of explosie.

De negatieve invloed van lagedrukleidingen op het duin is, ook bij breuk, gering. Dat wat in §6.1 is aangegeven over het leggen van kabels in duinen geldt ook voor (drukloze en lagedruk leidingen).

6.5 Hogedrukleidingen

Hogedrukleidingen zijn leidingen met een druk van 10 bar (1 N/mm²) of meer. In de NEN-normbladen wordt ten aanzien van hogedrukleidingen door en evenwijdig aan de waterkering een stabiliteitszone en een verstoringszone aangehouden (zie figuur 6). Samen vormen deze zones de veiligheidszone. In de stabiliteitszone, die dezelfde breedte heeft als de beschermingszone A, mogen geen hoge drukleidingen worden gelegd.

De verstoringszone is de zone waarbinnen de invloed van een lekkende of exploderende leiding merkbaar zou zijn. De verstoringszone, ook wel erosiezone genoemd, is afhankelijk van de buisdiameter, de druk in de leiding en het te transporteren medium. Het effect van een exploderende gasleiding of een brekende waterleiding moet buiten de beschermingszone A blijven. In de praktijk komt dat erop neer dat de afstand die de leiding uit de beschermingszone A moet liggen, minimaal gelijk is aan de helft van de berekende explosie-krater of erosiezone.

Figuur 6. Overzicht veiligheidsafstanden en zones voor waterkeringen.

De vergunningaanvraag moet vergezeld gaan van een berekening waarbij een schadefactor wordt toegepast afgestemd op de aard van de kering en de mate van risico voor het achterland (NEN-eis). Ook worden per geval specifieke voorzieningen voorgeschreven. Bij het kruisen van een waterkering moet in de meeste gevallen een damwandscherm worden geplaatst als vervangende waterkering bij breuk of explosie van de leiding. Tevens moeten maatregelen worden getroffen tegen kwel (NEN-eis).

Bij hoge drukleidingen door primaire waterkeringen kan het noodzakelijk zijn om een damwandscherm te plaatsen dat dient als vervangende waterkering bij breuk of explosie.

6.6 Horizontaal gestuurde boringen (HDD-boringen) en andere kruisingen

Een horizontaal gestuurde boring is meestal de veiligste manier om een waterkering te kruisen omdat daarbij de grond niet geroerd wordt. Het waterschap geeft daarom in beginsel de voorkeur aan gestuurde boringen boven gelegde leidingen. Daarbij moet wel aan een aantal specifieke voorwaarden worden voldaan. De voorwaarden zijn afhankelijk van de aard van de boring, de druk in de leiding, het te transporteren medium, de dijkhoogte, de plaatselijke geologische omstandigheden, enz. De voorwaarden worden per boring vastgesteld overeenkomstig de richtlijnen in de NEN-normbladen.

Het in- en uittredepunt van de boring moet buiten de beschermingszone A liggen.

Een kruising van een waterkering (primair en regionaal) mag in beginsel niet in een horizontale doorpersing worden uitgevoerd.

6.7 Mantelbuizen

Het toepassen van mantelbuizen in de waterkering is toegestaan omdat de voordelen opwegen tegen de nadelen. Het voordeel van mantelbuizen is dat bij het vervangen of toevoegen van kabels en leidingen geen nieuwe grondroeringen nodig zijn. Het nadeel van mantelbuizen is dat ze een open doorgang in de waterkering kunnen vormen. Van belang is daarom dat de mantelbuizen aan beide uiteinden blijvend waterdicht afgesloten worden.

6.8 Bodemenergie-systemen

Het aanleggen en hebben van bodemenergiesystemen in de vorm van Koude Warmte Opslag (KWO) kan van invloed zijn op de waterkerende functie van de waterkering. Zo maken de KWO-systemen gebruik van diepe, verticale boringen waarbij forse boorgaten gemaakt kunnen worden. Voorts zullen horizontale leidingen van de boring naar het gebouw gelegd moeten worden.

Bij het aanbrengen van deze systemen moeten voorzieningen worden getroffen om te voorkomen dat de waterkerende functie van de waterkering wordt aangetast. Voor de verticale boringen en de daarin te plaatsen leidingen is het met name van belang dat de stabiliteit van de waterkering is gegarandeerd en dat er geen grondwaterstroom kan ontstaan langs de verticale leidingen.

De verticale boringen zijn ook in de beschermingszone B watervergunningplichtig.

Er zijn 2 typen KWO-systemen:

- open systeem: hierbij wordt daadwerkelijk water opgepompt en teruggevoerd in de bodem. De warmteoverdracht vindt bovengronds plaats;

- gesloten systeem of bodemwarmtewisselaars: hierbij wordt vloeistof rondgepompt in een gesloten systeem in de bodem. Warmteoverdracht vindt in de bodem plaats.

Geen vergunning wordt verleend voor open en gesloten systemen binnen het waterstaatswerk (primair en regionaal) en voor open systemen in de beschermingszone A van primaire waterkeringen.

Wel voor een vergunning in aanmerking komen: open systemen in de beschermingszone A van regionale keringen, gesloten systemen geldt in de beschermingszone A (primair en regionaal) en open systemen in de beschermingszone B (primair en regionaal).

6.9 Buitengebruik gestelde kabels en leidingen

Buitengebruik gestelde kabels en leidingen moeten in beginsel verwijderd worden uit de waterkeringszone (waterstaatswerk, beschermingszones A en B). Ook als ze buiten gebruik zijn gesteld, dragen kabels en leidingen, als niet-waterkerende objecten, namelijk bij aan de faalkans van de waterkering. Dat geldt zowel voor de kabels en leidingen die in de lengterichting liggen als de kabels en leidingen die de waterkering kruisen. Het verwijderen vindt plaats door of op kosten van de vergunninghouder dan wel de kabel-/leidingbeheerder die het waterschap er van in kennis moet stellen dat kabels en leidingen buiten gebruik gesteld worden.

Met name voor de kabels en leidingen die de waterkering kruisen kan op basis van een analyse van de voor- en nadelen van het verwijderen en van het laten liggen, worden besloten dat ze kunnen blijven liggen.

7 Berijden overgangen, onderhoudswegen e.d.

Op grond van het bepaalde in de Keur is het verboden om zonder watervergunning, binnen een waterstaatswerk, buiten openbare wegen als bedoeld in artikel 4 van de Wegenwet met rij- of voertuigen, dan wel met een dier te rijden of vee te drijven. Voor het rijden met en parkeren van motorvoertuigen op onderhoudswegen en overgangen is een watervergunning vereist.

7.1 Algemeen

De overgangen en onderhoudswegen op dijken en duinen hebben met name ten doel de waterkering te ontsluiten voor inspectie en onderhoud. De overgangen en onderhoudswegen zijn in beginsel niet openbaar. Het rijden met motorvoertuigen dan wel met dieren (paarden) op onderhoudswegen door derden moet zoveel mogelijk beperkt worden. Het kan schade aan de waterkering veroorzaken (aan bijvoorbeeld de grasmat of de bermen van de werkwegen). Ook kan de toegang voor waterschapsmaterieel, hulpdiensten en vergunninghouders bemoeilijkt of belemmerd worden (mede door al dan niet illegaal op de kering geparkeerde voertuigen). Tevens kunnen conflicten of gevaarlijke situaties ontstaan met overige gebruikers als wandelaars en fietsers.

Met name aan de kust worden de overgangen gebruikt door gemotoriseerde voertuigen dienstig aan de recreatieve functie van het strand en door ruiters. Voor het rijden met motorvoertuigen op de overgangen aan de kust verlenen de gemeenten Veere, Vlissingen en Schouwen-Duiveland de watervergunningen namens het waterschap. De gemeenten moeten daarbij de criteria van het waterschap toepassen. Voor de overgangen langs de kust van Zeeuws-Vlaanderen en van Noord-Beveland het waterschap zelf de watervergunning. Als het strand tot het waterstaatswerk behoort is ook voor het rijden op het strand een watervergunning vereist.

In §7.2 en §7.3 is aangegeven wanneer vergunning kan worden verleend voor het rijden met gemotoriseerde voertuigen op overgangen, onderhoudswegen en stranden. Daarbij geldt steeds dat de noodzaak van het berijden wordt afgewogen tegen de impact op de waterkering, overgangen en onderhoudswegen. Uitgangspunt is dat de route over de waterkering zo kort mogelijk is en dat niet in lengterichting over de waterkering wordt gereden. Parkeren is enkel toegestaan op speciaal daarvoor aangelegde plaatsen.

7.2 Zakelijk gebruik

Vergunningen voor het berijden van overgangen en onderhoudswegen op dijken en duinen voor zakelijk gebruik, worden verleend aan/voor:

- bedrijven (of eigenaren) die het transport verzorgen van seizoensgebonden bouwwerken;
- paviljoeneigenaren, het bevoorraden van paviljoens, ophalen bedrijfsafval e.d.;
- schoonmaak- en onderhoudsbedrijven e.d. voor de exploitatie van strandbebouwing;
- pachters, eigenaren en onderhoudsplichtigen van dijken en duinen voor regulier onderhoud en bij calamiteiten;
- aannemers voor het uitvoeren van werken aan de waterkering

Hulp- en overheidsdiensten, zoals politie en brandweer, hebben te allen tijde toegang tot de waterkering. Ze kunnen beschikken over een sleutel van de toegangshekken.

Overheidsdiensten (gemeenten, provincie, Rijkswaterstaat e.d.) krijgen een vergunning voor het berijden van deze onderhoudswegen voor het uitvoeren van taken/werkzaamheden.

7.3 Particulier gebruik

Voor het berijden van overgangen en onderhoudswegen op dijken en duinen voor particulier gebruik wordt in beginsel geen vergunning verleend. Houders van een gehandicaptenparkeerkaart (bestuurderskaart en passagierskaart) kunnen wel vergunning krijgen voor het berijden van en parkeren op overgangen. Parkeren is enkel toegestaan op speciaal daarvoor aangelegde plaatsen. Er moet sprake zijn van een gehandicaptenparkeerkaart, een doktersverklaring is niet voldoende.

Een groot deel van de onderhoudswegen is opengesteld voor wandelaars en fietsers. Een aantal dijktrajecten is, conform het beheerplan Natura 2000, afgesloten voor fietsers om verstoring van de buitendijkse natuurwaarden te voorkomen.

Voor toertochten met motorvoertuigen etc. op onderhoudswegen wordt geen vergunning verleend. De combinatie van verschillende soorten gebruikers (fietsers, auto's, motoren) op de onderhoudsweg kan tot gevaarlijke situaties leiden. Het is daarom zaak dat gemotoriseerd verkeer zo veel mogelijk wordt geweerd. Ook om te voorkomen dat het waterschap aansprakelijk gesteld wordt als er ongelukken gebeuren.

7.4 Paarden

Ruiters mogen niet in lengterichting over de onderhoudswegen en duinpaden lopen. Dat is met name uit oogpunt van veiligheid voor de gebruikers van de paden (wandelaars en fietsers). Op openbare wegen en speciaal daarvoor aangewezen of aangelegde paden mag wel gereden worden. Uitgangspunt is ruiters af te scheiden van andere weggebruikers. Het rijden op overgangen, noodzakelijk om de waterkering te kruisen bijvoorbeeld om op/van het strand te komen, is wel toegestaan. Daarvoor geldt een algemene regel.

8 Schelpen, schelpdieren, zeewier en zeeas

Op basis van de Keur en de toelichting daarop is het verboden om, zonder watervergunning van het waterschap, binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A, schelpen, schelpdieren, zeewier en zeeas te winnen en vaste vistuigen te plaatsen.

8.1 Schelpen

Het is in strijd met het waterkeringsbelang dat schelpen in grote hoeveelheden van het strand worden verwijderd. Dit mede gezien het feit dat het strand en/of vooroever regelmatig worden gesuppleerd om de kustlijn op niveau te houden. Een ander aspect is dat de schelpenlaag een onderdeel vormt van het ecosysteem van de getijzone waar specifieke natuurwaarden heersen. Het winnen van schelpen strookt niet met het behoud daarvan.

Voor het winnen van schelpen op stranden wordt geen watervergunning verleend. Eventueel in het verleden verleende vergunningen worden gerespecteerd maar worden niet meer overgeschreven op een andere naam.

8.2 Schelpdieren

De houten palen in paalhoofden en het steenachtige materiaal van glooiingen, kreukelbermen en bestortingen vormen een geschikt substraat voor schaal- en schelpdieren. Met name mosselen vestigen zich in trossen aan de palen in de paalhoofden.

De op de stenen van bermen en glooiingen voorkomende schelpdieren vormen een extra binding tussen de stenen onderling en dragen daarmee in enige mate bij aan de kwaliteit van de waterkering.

Het mosselzaad en de schelpdieren zijn over het algemeen zeer vast verbonden met de palen en stenen van bermen en glooiingen.

Zowel het handmatig als machinaal verwijderen van mosselzaad en schelpdieren, van paalhoofden, stenen bermen en glooiingen kan schade opleveren aan de waterkering. De onderlinge samenhang tussen de stenen kan verminderen.

Het waterschap verleent geen vergunningen voor het beroepsmatig en machinaal verwijderen van schaal- en schelpdieren van kreukelbermen, stenen bermen van paalhoofden en glooiingen. Het op kleine schaal rapen voor eigen gebruik is toegestaan. Hiervoor hoeft geen vergunning aangevraagd te worden. Dat geldt ook voor het op kleine schaal voor eigen gebruik handmatig afsteken van mossels/mosselzaad van paalhoofden. Dat levert geen significante waterstaatkundige nadelen op.

Mosseltrossen aan paalhoofden kunnen met name bij paalhoofden die niet zijn voorzien van stenen bermen, een versnelde onderstroom veroorzaken waardoor ontgroning plaatsvindt en palen worden uitgespoeld. Bij paalhoofden die wel zijn voorzien van stenen bermen veroorzaken de mosseltrossen, doordat de ruimten tussen de palen dichtgroeien, een wijziging in het stroompatroon. Het verwijderen van mosseltrossen is uit waterstaatskundig oogpunt positief. De paalhoofden blijven daardoor waterdoorlatend.

Op Walcheren worden mossels van paalhoofden bedrijfsmatig verwijderd op basis van een door het waterschap verstrekte opdracht. Voor de kust van Zeeuws-Vlaanderen (Breskens-Cadzand) wordt jaarlijks een watervergunning verleend. Er worden geen nieuwe vergunningen/opdrachten verstrekt. Jaarlijks wordt bezien op welke locaties het mosselzaad ingewonnen kan worden gelet op de werkzaamheden die aan de waterkering moeten worden uitgevoerd (dijkvakken waar gewerkt moet worden, worden niet opengesteld). Daarbij kunnen ook natuurbelangen een rol spelen. Bovendien kan het waterschap zo de vinger aan de pols houden. Als compensatie voor het mogen winnen van het mosselzaad levert de vergunninghouder

een tegenprestatie aan het waterschap bv in de vorm van het verzamelen en verwijderen van zwerfafval van de waterkering.

Mosselzaadinvanginstallaties en voorzieningen voor off-bottom-teelt van oesters worden meestal geplaatst in het voorland. Voor het waterschap is dat over het algemeen niet bezwaarlijk. Deze installaties en voorzieningen mogen niet geplaatst worden op glooiingen en kreukelbermen en ze mogen geen belemmering vormen voor het beheer en onderhoud van de waterkering en de vooroever (bv voor de peilingen). De afstand tot hoofden, nollen bestortingen etc moet ten minste 20m bedragen.

Kokkels komen voor in de bovenste zandlaag van de laagwaterstranden. Ze worden zowel met de hand als met mechanische middelen gevangen door middel van slepen of door zuigen. Het mechanisch winnen of zuigen van kokkels brengt een ongewenste verstoring van de bodem voor de dijkteen met zich mee. De pakking van het sediment gaat verloren waardoor versnelde erosie kan optreden. Binnen een afstand van 25 meter uit de teen van dijken, nollen etc is dat dan ook niet toegestaan. Het op kleine schaal winnen voor eigen gebruik is wel toegestaan. Hiervoor hoeft geen vergunning aangevraagd te worden. Wel moet ook daarbij een afstand van 25m vanuit de teen van de dijk in acht genomen worden.

8.3 Zeewier

Het afsteken of snijden van wieren binnen het waterstaatwerk en beschermingszone A is verboden op grond van de keur en de toelichting daarop. Zeewier wordt o.a. gebruikt als voedsel en voor het inpakken van oesters. Op bescheiden schaal wordt zeewier gesneden van glooiingen, hoofden en nollen. Wieren vormen een enigszins beschermende laag over de glooiing, stabiliseren de bodem en herbergen een ruime schakering aan fauna. Bovendien vormt de wierlaag een biotoop voor een rijke schakering aan diersoorten. Als er geen stenen uit de kreukelberm verplaatst worden, bestaan er tegen het snijden van zeewier geen waterstaatkundige bezwaren. In verband hiermee dient het snijden op kleine schaal en met de hand te gebeuren. Het op kleine schaal winnen voor eigen gebruik is toegestaan. Hiervoor hoeft geen vergunning aangevraagd te worden. Met het verstrekken van vergunningen voor het (beroepsmatig) snijden van wier wordt terughoudend omgegaan. Hiervoor worden in beginsel slechts tijdelijke vergunningen verleend.

Voor het machinaal snijden wordt geen vergunning verleend.

8.4 Zeeas

Evenals bij het winnen van kokkels ontstaat bij het winnen van zeeas zoals zagers en pieren, een ongewenste verstoring van de bodem voor de dijkteen waardoor erosie een aangrijpingspunt kan krijgen. Binnen een afstand van 25 meter uit de teen van dijken, nollen etc. is dat dan ook niet toegestaan. Er is een collectieve vergunning voor het spitten van zeeas verstrekt aan de Deltafederatie. Aan particulieren worden geen vergunningen verstrekt.

8.5 Vaste vistuigen

Volgens de keur en de toelichting daarop, is het verboden om, zonder watervergunning, in het waterstaatswerk en de beschermingszone A vaste vistuigen te plaatsen. Onder vaste vistuigen worden een groot aantal typen vistuig verstaan zoals de fuik, het stand want, de weer, de kreeftenkorf, de zegen, het hoekwant, de ankerkuil, de totebel en het kuilnet. Deze visserij heeft een statisch karakter, dat wil zeggen dat de tuigen in beginsel niet worden voortbewogen.

Uit waterstaatkundig oogpunt is het plaatsen van vaste vistuigen van geringe afmetingen niet nadelig indien dat op 25m uit de teen van dijken, nollen etc gebeurt en op zodanige wijze dat de stroming er niet significant nadelig door wordt beïnvloed.

Tijdens de zomermaanden is het voor de veiligheid van zwemmers niet verantwoord dat vaste vistuigen, die onderwater met staken in de bodem zijn bevestigd, op stranden aanwezig zijn. Voor het vissen met vaste vistuigen op stranden is een algemene regel opgesteld.

9 Grasbeheer

9.1 Algemeen

De kleilaag met de daarop aanwezige grasmat vormen een belangrijk onderdeel van de sterkte van de dijkbekleding. Ze moeten nodige bescherming bieden tegen golfbelasting en uitspoeling. De sterkte van de grasmat wordt bepaald door de soortendiversiteit, een goede en diepe doorworteling en het ontbreken van kale plekken. Het waterschap dient er daarom op toe te zien dat het gebruik door derden niet leidt tot vermindering van de kwaliteit van de grasmat. Dit geldt ook voor dijken die in particulier eigendom zijn. De Keur is daarbij een belangrijk instrument. De Keur is van toepassing op alle waterkeringen die bij het waterschap in beheer zijn (ongeacht de eigendomssituatie).

De wijze waarop het waterschap omgaat met het grasbeheer is beschreven in het Uitvoeringsplan Grasbeheer Wegen en Waterkeringen (onderdeel primaire waterkering) dat jaarlijks wordt geactualiseerd. Het uitgangspunt is om de pachter/gebruiker zo weinig mogelijk regels op te leggen ten aanzien van de manier van werken. Het hoofddoel, de waterstaatkundige functie van de grasmat, moet echter gewaarborgd blijven. Op basis van de bedrijfsvoering kan naar eigen inzicht het hooi- of weidebeheer uitgevoerd worden. De verantwoordelijkheid van goed grasbeheer ligt bij de pachter/gebruiker. Daarbij moet zowel het eigen als het waterstaatkundige belang in het oog gehouden worden.

Onderdelen waar de pachter/gebruiker zelf invulling aan kan geven zijn bijvoorbeeld het maximaal aantal schapen per hectare, bijvoeren, het uitvoeren van maaibeurten, het ruimen van maaisel etc. Deze onderdelen vallen onder goed dagelijks beheer en het is niet noodzakelijk daarvoor, gedurende het zomerseizoen, voorwaarden te stellen. Uitgangspunt is dat er een erosiebestendige grasmat moet zijn. Dat betekent o.a. dat er geen kale plekken en looppaden aanwezig mogen zijn.

De maximale graslengte op 1 oktober is 15 cm. Het maaisel moet dan afgevoerd zijn. Te lang gras gaat ten koste van de veiligheid. Het gaat platliggen of wordt platgetrapt waardoor de zode verstikt en planten en hun wortels afsterven. Wanneer dit later in het weideseizoen plaatsvindt is er een reële kans dat de bedekking in het risicoseizoen (herfst/winter) onvoldoende is.

Bestrijding schadelijke dieren valt onder klein onderhoud van de waterkering en wordt, conform de legger en keur uitgevoerd door de onderhoudsplichtige. Het wroeten en graven door konijnen, mollen, vossen en muskusratten kan zowel de kleilaag als de grasmat in belangrijke mate aantasten. De bestrijding van deze schadelijke dieren wordt op niet-chemische wijze uitgevoerd door het waterschap of in opdracht van het waterschap door een persoon, bedrijf of wildbeheereenheid met bevoegdheid schadelijke dieren te bestrijden.

Het grasbeheer op regionale waterkeringen wijkt sterk af van het beleid dat op primaire waterkeringen wordt toegepast. De grasmat speelt op de regionale waterkeringen een aanzienlijk minder belangrijke rol. Erosiebestendigheid is hier geen eis. Een regionale waterkering is immers niet bedoeld om langdurig water te keren.

9.2 Beweiden

Ingevolge de Keur is een watervergunning vereist voor het brengen, hebben en houden van dieren op de waterkering. Onder dieren wordt begrepen de grotere gedomesticeerde dieren als varkens, paarden, rundvee, schapen en overige hoefdieren evenals pluimvee zoals kippen, ganzen etc. Het beweiden van waterkeringen moet dus publiekrechtelijk geregeld worden (met een watervergunning of een algemene regel).

Op primaire dijken is uitsluitend beweiding met schapen en geiten toegestaan. Op (natte en droge) regionale waterkeringen zijn ook paarden en runderen toegestaan. Afhankelijk van de situatie kunnen die ook in duingebieden toegestaan worden.

Winterbeweiding van primaire dijken is niet toegestaan tenzij na overleg en met (schriftelijke) goedkeuring van het waterschap. Winterbeweiding kan bijvoorbeeld worden toegestaan op dijkvakken die door weersomstandigheden in het najaar niet gemaaid konden worden.

Bijvoeren van de grazers mag geen nadelige gevolgen hebben voor de (kwaliteit van de) grasmat. Zo kan een niet goed gespreid hoeveelheid bijvoer de grasmat verstikken.

Voor de verzorging van de grazers en grasmat is het toegestaan om met gemotoriseerde voertuigen overgangen en onderhoudswegen te berijden.

9.3 Bemesten

Ingevolge de Keur is een watervergunning vereist voor het toepassen van bemesting op een andere wijze dan door het bestuur is bepaald. Het waterschap staat een kunstmestgift toe van maximaal 80 kg stikstof per ha. Er mag geen organische mest wordt toegepast en er mag niet worden geïnjecteerd. Als daaraan wordt voldaan, is een watervergunning niet nodig.

Het beheren van dijken met als doelstelling een erosiebestendige graszode verschilt wezenlijk met het beheer van een agrarische doelstelling. Ondanks deze verschillen blijkt dat een kunstmestgift van 80 kg stikstof per ha in potentie kan leiden tot de gewenste zodenkwaliteit met betrekking tot de sterkte. Bij een hogere gift neemt de doorworteling af. Extra bemesting bevordert indirect ook het aantal mollen. Anderzijds is bemesting nodig voor het bevorderen van de grasgroei en graskwaliteit bij hooiwinning en is bij beweiding van belang voor de voederwaarde van het gras.

10 Overige werken

10.1 Recreatieve voorzieningen

Op grond van de Keur en de toelichting daarop, is het verboden om werken te plaatsen dan wel te verwijderen en te graven en grondroeringen te verrichten binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A. Onder werken wordt in dit verband verstaan alle door menselijk toedoen ontstane constructies met toebehoren. Met andere woorden er mag door derden zonder vergunning niet worden gegraven in de waterkering en er mogen geen werken worden aangebracht op de waterkering.

Dijken, duinen en stranden vormen een voor de recreant aantrekkelijk gebied. Ze worden (voor een belangrijk deel) ontsloten door overgangen en werkwegen van het waterschap. Door gemeenten, gebruikers of andere belanghebbenden worden de stranden, overgangen etc. ‘aangekleed’ met (bouw-)werken als bankjes, afvalbakken, informatieborden, verrekijkers, verlichting, speeltoestellen, vlaggenmasten etc. Over het algemeen betreft het kleine objecten waarvan de impact op de waterkering relatief beperkt is. Het waterschap verleent in beginsel vergunning voor het plaatsen van dergelijke voorzieningen uitgaande van het in paragraaf 2.2 genoemde afwegingskader. Jaarrondplaatsing is (ook) op de stranden voor een zachte waterkering (duin) in beginsel toegestaan.

Aan vergunningen kunnen voorwaarden worden gesteld afhankelijk van locatie en object. Dat kan gaan om de plaats op de waterkering, de wijze van aanbrengen en voorzieningen om uitspoeling en onderhoudsproblemen te voorkomen. Dat laatste is met name voor groene dijken belangrijk om de erosiebestendigheid in stand te houden. Hiertoe kan het nodig zijn dat ter plaatse van de recreatieve objecten een erosiebestendige bekleding aangebracht wordt.

Kunstvoorwerpen, monumenten, speeltoestellen etc horen in beginsel niet thuis op primaire waterkeringen. Een uitzondering kan gemaakt worden voor (delen van) waterkeringen die “waterkeringstechnisch” voor plaatsing geschikt gemaakt zijn of worden dan wel waterkeringen die zijn geconstrueerd met het oog op bebouwing daarvan zoals een boulevard of een havenplateau. Bij een aanvraag moet gemotiveerd worden waarom plaatsing op de waterkering noodzakelijk is.

Belangrijk is dat het beheer en onderhoud van dergelijke voorzieningen goed is geregeld. Bij voorkeur neemt een overheidsinstantie (gemeente) het beheer en onderhoud op zich.

10.2 Ontgravingen en ophogingen

Op basis van de Keur en de toelichting daarop is een watervergunning vereist voor het verrichten van ontgravingen en ophogingen binnen het waterstaatswerk en de beschermingszone A. In de beschermingszone B geldt een watervergunningvereiste voor afgravingen dieper dan 5m. Onder ontgravingen wordt verstaan het tijdelijk of permanent verlagen van het maaiveld van een terrein of van de waterbodem. Onder ophogingen wordt verstaan het tijdelijk of permanent verhogen van het maaiveld van een terrein of van de waterbodem.

Ontgravingen kunnen negatieve gevolgen hebben voor de waterkering. Ze kunnen verzakkingen, piping veroorzaken en de erosiebestendigheid aantasten. Voorts kunnen beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan de waterkering bemoeilijkt worden.

Ophogingen kunnen ook negatieve gevolgen hebben. Zo kan een ophoging een leidingbreuk tot gevolg hebben wat op zijn beurt de stabiliteit kan aantasten. Een ophoging kan echter ook positieve effecten hebben bijvoorbeeld voor de stabiliteit en de mogelijkheden voor een toekomstige versterking van de waterkering.

Deze effecten zijn met relevant voor primaire dijken. Ontgravingen binnen het waterstaatswerk van primaire dijken zijn in beginsel niet toegestaan.

Het keurverbod om werkzaamheden te verrichten geldt ook voor het verdiepen en/of verruimen van waterlopen. Verruiming met meer dan 0,50m kan de stabiliteit van de waterkering negatief beïnvloeden en kan de kans op piping doen toenemen. Ter bescherming van de waterkering zal het waterschap voorwaarden stellen met betrekking tot de diepte en de breedte en zal eventueel compenserende maatregelen voorschrijven. Het delven van waterlopen in het kader van normaal onderhoud binnen de leggerafmetingen valt hier niet onder. Indien dat naar het oordeel van het waterschap nodig is moet door middel van stabiliteits- en/of zettingsberekeningen worden aangetoond dat de ontgraving/ophoging geen negatieve invloed heeft op de waterkering.

10.3 Trappen

Voor het (recreatieve) medegebruik van waterkeringen worden trappen aangelegd. Op basis van de Keur is daarvoor een watervergunning vereist. Onder voorwaarden die het waterkeringsbelang borgen kan vergunning verleend worden. Aandachtspunt is dat bij trappen de kwaliteit van de grasmat veelal minder is waardoor voor de erosiebestendigheid de kleilaag bepalend is. In verband daarmee moet ter plaatse van de trap een extra dikke kleilaag worden aangebracht waarmee de erosiebestendigheid van het dijklichaam wordt geborgd. Dit aspect speelt met name voor trappen in primaire dijken.

10.4 Dijkstrandjes

Met enige regelmaat wordt het waterschap benaderd met initiatieven om in de Deltawateren (met name in de Ooster- en Westerschelde), bestaande strandjes te suppleren en om nieuwe strandjes aan te leggen. Daarvoor moet in beginsel een watervergunning aangevraagd worden. De ervaring met deze strandjes heeft geleerd dat het zand van droge strandjes tegen en over de dijk kan stuiven en schade kan toebrengen aan de grasmat. De kwaliteit van de grasmat kan daardoor zodanig worden aangetast dat de erosiebestendigheid tekort schiet. Bij verzoeken gaat het waterschap na of en zo ja welke maatregelen getroffen moeten/kunnen worden om te voorkomen dat de kwaliteit van de grasmat nadelig wordt beïnvloed. Daarbij kan gedacht worden aan het plaatsen van stuifschermen eventueel in combinatie met het periodiek verwijderen van zand dat toch op de dijk waait. Een structurele aanpak is het aanbrengen van een erosiebestendige kleilaag van 1,40m dik op de dijk (buitentalud en indien nodig op de kruin en het binnentalud).

10.5 Explosie gevaarlijke materiaal en inrichtingen

Ingevolge de Keur en de toelichting daarop, is het verboden om explosiegevaarlijk materiaal of explosiegevaarlijke inrichtingen te hebben in het waterstaatswerk en in de beschermingszones A en B. Een explosie kan leiden tot onacceptabele schade aan de waterkering. Dit kan veroorzaakt worden door verschillende directe en indirecte mechanismen zoals de energie van een explosie, plaatselijke ontgronding, zettingsvloeiing, wateroverspanningen en instabiliteit ten gevolge van een drukgolf etc.

In het kader van de veiligheid tegen overstromen bestaan er geen definities van explosiegevaarlijk materiaal en explosiegevaarlijke inrichting. De begrippen zijn in de keur noch in deze nota gedefinieerd of opgesomd wat daaronder verstaan wordt, om te voorkomen dat daardoor de werking van de keurbepaling ongewenst beperkt wordt. Onder explosiegevaarlijk materiaal

of explosiegevaarlijke inrichtingen worden in elk geval niet verstaan particuliere gas-/HBO-tanks.

11 Werken in het stormseizoen

Werken en werkzaamheden kunnen het waterkerend vermogen van de waterkering aantasten. Met name in het stormseizoen (van 1 oktober tot 1 april) is dat ongewenst omdat dan de kans op maatgevende belasting het grootst is. In het stormseizoen mogen daarom binnen het waterstaatswerk en de beschermingszones in beginsel geen werkzaamheden uitgevoerd worden die de veiligheid tegen overstromen negatief beïnvloeden. Er zijn echter situaties waarin het onvermijdelijk is dat er in het stormseizoen (door)gewerkt wordt bijvoorbeeld door de omvang van het werk of om onaanvaardbare overlast in de zomerperiode te beperken. Voorts zijn er werkzaamheden die geen/geringe impact hebben op het waterkerend vermogen van de waterkering of waarbij het nadeel voor de waterkering door maatregelen kan worden weggenomen.

In onderstaande tabellen is aangegeven welke werkzaamheden tijdens het stormseizoen toegestaan kunnen worden onder eventueel, afhankelijk van de situatie, nader te stellen voorwaarden. Wat betreft de primaire waterkeringen is onderscheid gemaakt tussen dijken en duinen omdat die als waterkering anders functioneren. Deze tabellen zijn het uitgangspunt.

De “ja” houdt in dat de activiteit in beginsel wordt vergund.

De “nee” houdt in dat de activiteit niet is toegestaan tenzij de initiatiefnemer de noodzaak om te werken in het stormseizoen voldoende aantoont.

Het belang van de initiatiefnemer wordt afgewogen tegen de nadelige gevolgen voor de waterkering. Daarbij gekeken naar zaken als duur van de werkzaamheden, locatie, mogelijkheid om met het voorschrijven van maatregelen het waterkeringsbelang te borgen etc. De hoogwaterveiligheid en de standzekerheid van de waterkering mogen niet worden aangetast. Een belangrijk aspect is de dijkbekleding. Daarbij zijn met name de volgende factoren relevant: erosiebestendigheid, waterdichtheid en stabiliteit. Uiteraard blijven de andere algemene toetsingscriteria voor medegebruik in de waterkeringszone (zie §2.2 Beoordelingskader en afwijking medegebruik) van toepassing zoals nut en noodzaak van de voorgenomen activiteit en of er sprake is van een eventuele belemmering voor een toekomstige versterking van de waterkering of voor beheer en onderhoud.

Tabel toestemming uitvoeren werkzaamheden in het stormseizoen primaire waterkeringen

	duin			dijk		
	Wsw	Bz A	Bz B	Wsw	Bz A	Bz B
grootschalige versterking	tot uiterlijk 1/11 en na 1/3			tot uiterlijk 1/11 en na 18/3		
beheer+onderhoud	ja	ja	nvt	nee	nee	nvt
nieuwbouw	nee	ja	nvt	nee	ja	nvt
aanbouw	nee	ja	nvt	nee	ja	nvt
verbouw	ja	ja	nvt	ja	ja	nvt
herbouw	nee	ja	nvt	nee	ja	nvt
strandpaviljoens	ja	ja	nvt	nvt	nvt	nvt
dijkpaviljoens	nvt	nvt	nvt	nee	nvt	nvt
plaatsen objecten	ja	ja	ja	nee	nee	nvt
kabels en leidingen						
a. drukloos/lage druk	ja	ja	nvt	nee	nee	nvt
b. hoge druk	nee	nee	ja	nee	nee	ja
grondmechanisch onderzoek (boringen en sonderingen)	ja	ja	ja	ja	ja	ja

Tabel toestemming uitvoeren werkzaamheden in het stormseizoen regionale waterkeringen

	natte regionale kering			droge regionale kering		
	Wsw	Bz A	Bz B	Wsw	Bz A	Bz B
grootschalige dijkversterking	tot uiterlijk 1/11 en na 1/3			nvt	nvt	nvt
dijkwerken: be- heer+onderhoud	nee	nvt	nvt	nee	nvt	nvt
nieuwbouw	nee	ja	nvt	nee	ja	nvt
aanbouw	nee	ja	nvt	ja	ja	nvt
verbouw	ja	ja	nvt	ja	ja	nvt
herbouw	nee	ja	nvt	nee	ja	nvt
plaatsen objecten	ja	ja	ja	ja	ja	nvt
kabels en leidingen						
a. drukloos/lage druk	ja	ja	nvt	ja	ja	nvt
b. hoge druk	nee	nee	ja	ja	ja	ja
grondmechanisch onderzoek (boringen en sonderingen)	ja	ja	ja	ja	ja	ja